

Nr 103.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående arvode till ytterligare en amanuens vid karolinska mediko-kirurgiska institutets kemiska institution m. m.; given Stockholms slott den 29 februari 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Sam. Clason.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 februari 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Departementschefen, statsrådet Clason anför härefter:

Vid anmälan den 2 januari 1924 av de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1924—1925 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, meddelade jag, att hos Kungl. Maj:t gjorts framställning om beredande av avlöning åt ytterligare en amanuens vid karolinska institutets kemiska institution. Då emellertid denna fråga borde ses i belysning av ett sedan länge på dagordningen stående spörsmål angående viss omläggning av en del av den medicinska universitetsutbildningen och jag icke vore beredd att taga ståndpunkt i senast berörda hänseende, hemställde jag för det dåvarande allenast, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att, i avbidan på

*Amanuens
vid karolinska
institutets
kemiska in-
stitution m. m.*

proposition angående beredande av arvode åt ytterligare en amanuens vid karolinska institutets kemiska institution, för ändamålet beräkna en höjning av institutets ordinarie anslag till avlöningar m. m. med 1,200 kronor. Denna min hemställan blev av Kungl. Maj:t bifallen.

Jag anhåller nu att få återupptaga denna fråga och det nyss antydda, i samband därmed stående spörsmålet av mera omfattande räckvidd, nämligen spörsmålet om införande av en särskild förberedande prövning under de första studierna till medicine kandidatexamen i syfte att möjliggöra ett strängare urval av de studerande. Jag har så mycket större anledning att här närmare ingå på denna fråga, som riksdagen i sin skrivelse nr 120/1923 med hänsyn till den stora betydelse frågan om en dylik förberedande prövning ägde för bedömande av spörsmålet om tillgången till läkare i landet, förutsatt, att några åtgärder härutinnan icke av Kungl. Maj:t vidtoges, innan hithörande ämnen underställts riksdagens prövning.

Jag anhåller därför att till en början i denna sak få erinra om följande:

Enligt gällande examensstadga skall studerande, som vill ägna sig åt medicinska studier, inskrivas vid medicinsk fakultet och därvid förete bevis, att han vid avlagd studentexamen eller fyllnadsprövning till samma examen erhållit vitsord om minst godkända insikter i biologi samt i matematik å latin- eller realgymnasium, ävensom enahanda vitsord i fysik och kemi å realgymnasium. Medicine kandidatexamen, som är det närmaste målet för hans studier, avlägges i följande ämnen:

- a) anatomi, omfattande normal anatomi och därmed sammanhängande delar av embryologien ävensom grunderna i den jämförande anatomen;
- b) histologi, omfattande normal histologi och därmed sammanhängande delar av embryologien;
- c) fysiologi, omfattande allmän och speciell fysiologi;
- d) medicinsk kemi, omfattande fysiologisk och patologisk kemi;
- e) farmakologi, omfattande farmakodynamik och receptskrivningslära samt härtör nödig kunskap i svenska farmakopén;
- f) patologi, omfattande allmän patologi och bakteriologi.

Före tentamen i de olika examensämnena fordras, att den studerande skall på ett tillfredsställande sätt hava genomgått vissa i examensstadgan närmare angivna kurser och övningar. I detta avseende är föreskrivet, att före deltagande i laborationskurs å medicinskt-kemisk institution studerande skall genomgå särskild till medicinska studier förberedande undervisningskurs i allmän kemi, vilken kurs skall vara förenad med laborationer och avslutas med godkänt förhör. Denna förberedande undervisningskurs i allmän kemi skall, på sätt Kungl. Maj:t för de särskilda läroanstalterna bestämmer, förläggas antingen till medicinskt-kemisk institution eller till institution för allmän kemi. Kursen skall i förra fallet anordnas av vederbörande medicinska fakultet samt i senare fallet bestämmas till sin omfatt-

ning av denna men i övrigt anordnas av filosofiska fakultetens matematisk-naturvetenskapliga sektion efter samråd med den medicinska fakulteten, därvid bör tillses, att kursen på lämpligt sätt infogas i studieplanen.

Befrielse från skyldighet att genomgå förberedande undervisningskurs i allmän kemi kan på därom gjord ansökan beviljas studerande, som fakulteten vid särskilt anordnad prövning eller eljest finner äga de insikter, som den ifrågasvarande kursen är avsedd att bibringa. Vanligen plägar sagda kurs i allmän kemi genomgås under studerandenas första studietid för medicine kandidatexamen.

Sedan vissa spörsmål rörande den medicinska undervisningen visat sig påfordra en närmare utredning, bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 11 juni 1918 chefen för ecklesiastikdepartementet att för ändamålet tillkalla högst fem sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning av dessa undervisningsfrågor. De sakkunniga — professor emeritus J. Berg, numera professor emeritus F. Lennmalm, professorn vid universitet i Uppsala U. Quensel samt professorerna vid universitetet i Lund K. Petré och E. G. Petré — avgåvo den 31 december 1919 betänkande och förslag angående vissa den medicinska undervisningen rörande frågor. I den mån dessa frågor äro av beskaffenhet att prövas och avgöras av Kungl. Maj:t, kunna de uppdelas i två större huvudgrupper. Den ena omfattar frågor om en ändamålsenligare anordning av den för medicine licentiatexamen föreskrivna undervisningen i medicin, kirurgi och patologisk anatomi; dessa spörsmål hava genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 november 1923 erhållit en provisorisk lösning. Därigenom har möjlighet beretts för ett antal av 150 studerande att årligen passera kurser och tjänstgöringar i dessa ämnen. Den andra gruppen av de frågor, som de sakkunniga behandlat, avser spörsmål om eventuellt ändrade bestämmelser för inskrivning i medicinsk fakultet och om en förberedande prövning för rätt att där bedriva studier, och det är för denna senare grupp, jag nu tillåter mig påkalla Kungl. Maj:ts uppmärksamhet.

Frågan om eventuellt ändrade bestämmelser för inskrivning i medicinsk fakultet har sin upprinnelse i ett av numera avlidne professor J. Borelius i Lunds medicinska fakultet den 31 maj 1917 väckt och av fakulteten förordat förslag om införande i examensstadgan av ett sådant tillägg, att för inskrivning skulle utom nu gällande bestämmelser även fordras godkänt betyg i studentexamen i tyska, engelska och franska språken. Detta förslag tillkom i syfte att garantera, att de medicine studerandenas språkkunskaper icke skulle vara alltför underhaltiga, en garanti, som den nuvarande studentexamen ej syntes giva för alla fall. Säsom närmare motivering hade Borelius anfört:

Genom den i nu gällande läroverksstadga medgivna rätten att välja bort ämnen kan det inträffa, att en student, som inskrives vid medicinska fakulteten, valt bort ett eller till och med två av ämnena tyska,

1919 års sakkunniga för den medicinska undervisningen.

franska eller engelska redan vid inträdet i tredje ringen av gymnasiet och således ej läst ett ord i detta eller dessa språk de sista två skolåren. Det är nog alltför säkert, att hans kunskaper däri då äro otillfredsställande. Även om statistiken över bortval av ämnen hittills visat, att tyska och engelska relativt sällan, franska ej så sällan bortväljas, så finnes dock rätten att välja bort, och en kommande tid kan därvid visa ogynnsammare siffror. Då det synes mig oundgängligen nödvändigt för en nutidsläkare att hava så pass goda kunskaper i de tre nämnda språken, att han kan obehindrat läsa litteratur och även i övrigt hjälpligt reda sig med språken, och då därtill utan ringaste tvivel kräves, att man tillser, att icke något av dem valts bort utan lästs fram till godkänt betyg i studentexamen, så synas mig bestämmelser i denna riktning alltså synnerligen önskliga.

Förslaget remitterades till medicinska fakulteten i Uppsala och till karolinska institutets lärarekollegium och förordades jämväl av dessa.

I sitt yttrande häröver av den 13 december 1917 inskränkte sig emellertid medicinska fakulteten i Uppsala icke blott till att tillstyrka det ifrågasvarande specialförslaget utan upptog frågan till en mera generell behandling.

Under betonande av att »fakulteten under de senare åren med oro iakttagit, hurusom samtidigt med den abnormt ökade tillströmningen till den medicinska studiebanan, de nyinskrivna studerandes allmänna bildningsnivå varit avsevärt lägre än förut, och att ett växande antal av dem icke syntes vara i besittning av önskvärda förutsättningar för ett framgångsrikt bedrivande av medicinska studier», framhöll fakulteten vikten av, att vår läkarkår på bästa sätt rekryterades, och diskuterade de olika utvägar, som syntes fakulteten kunna komma ifråga för att åvägabringa ett strängare urval, än vad nu gällande studieorganisation möjliggjorde, bland dem, som önskade utbilda sig för läkarkallet.

Även de sakkunniga funno de av professor Borelius anförda skälen tungt vägande och föreslogo i enlighet härmed, att i examensstadgan såsom tillägg infördes efter ordet »insikter» och framför orden »i biologi» orden: »i tyska, engelska och franska språken».

I samband med förslaget om införande av kunskaper i de moderna språken såsom fordran för inskrivning i medicinsk fakultet hade professor Borelius även väckt förslag, att fakulteten ville taga i övervägande, huruvida icke vissa åtgärder borde vidtagas för att råda bot på realstudenternas fullständiga okunnighet i latinska språket.

Flertalet av fakultetens medlemmar ansågo emellertid, att en förändring av gällande examensstadga i syfte att införa krav på kunskaper i latin för inskrivning i medicinsk fakultet icke borde göras, och beslöt fakulteten även i överensstämmelse härmed. Medicinska fakulteten i Uppsala och karolinska institutets lärarkollegium hade icke yttrat sig angående detta speciella förslag.

De sakkunniga ansågo sig icke vilja föreslå, att kunskaper i latinska språket ånyo uppställdes såsom obligatorisk fordran för inskrivning i medicinsk

fakultet. Däremot framhöllo de såsom önskvärt, att fakulteterna genom avtal med lämplig lärare beredde de studerande tillfälle att, om de så önska, vid de medicinska studiernas början genomgå en kort, efter deras speciella behov avpassad frivillig kurs i det latinska språkets grunder.

Jag övergår nu till frågan om en förberedande prövning efter viss tids studier inom medicinsk fakultet.

Innan de sakkunniga ingingo på diskussion angående åtgärder, som möjligen kunde anses önskvärda för att vinna en tillfredsställande rekrytering av landets läkarkår, ansågo de sig böra avhandla frågan om landets behov av läkare och angående det antal studerande, för vilket de medicinska läroanstalterna i förhållande härtill måste kunna bereda plats å institutioner och kliniker. Denna fråga vore nämligen av grundläggande betydelse för de huvudspörsmål, som de sakkunniga fått sig förelagda till utredning.

*Landets behov
av läkare.*

Vid utarbetandet av denna del av sitt betänkande hade de sakkunniga stött sig till stor del på de primäruppgifter och den utredning, som lämnats i det betänkande, som avgivits av kommitterade, vilka år 1917 tillsatts av medicinska föreningen vid karolinska institutet, svenska läkarsällskapet och allmänna svenska läkarföreningen för verkställande av undersökning och avgivande av förslag i vissa läkarfrågor.

De sakkunniga anförde i sitt den 31 december 1919 avgivna betänkande härom, bland annat, följande:

Antalet nyblivna läkare i vårt land har under de senaste 50 åren varit mycket växlande under olika år såsom följande tablå utvisar:

	1869—78	1879—88	1889—98	1899—1908	1909—18
medeltal	19,2	34,8	68,9	46,3	50,3
lägst	12	22	58	27	30
högst	31	58	84	59	73

Då medeltalet nyblivna läkare för den sista 20-årsperioden understigit 50, utgör detta uppenbarligen en alltför knapp rekrytering för en kår, som uppgår till ungefär 1,600 medlemmar, och den har också faktiskt visat sig otillräcklig för nuvarande behov.

Antalet av dem, som avlagt medicinska examina, har emellertid varit underkastat synnerligen starka fluktuationer: flod under en period växlar med ebb under nästa period. En viss självreglering har sålunda på detta område hittills gjort sig gällande och medfört, att när läkarbrist rått, tillströmningen av studerande, såsom nu är fallet, snart nog av sig själv ökats och luckorna fyllts.

Tilloppet till den medicinska studiebanan har nämligen under de senare åren successive ökats och är för närvarande stort, såsom följande tabell utvisar angående antalet av de vid de medicinska fakulteterna och vid karolinska institutet årligen nyinskrivna studerande.

	1904—1908	1909—1913	1914—1918
medeltal	90	135	173
lägst	52	118	141
högst	177 ¹⁾	165	195

¹⁾ År 1908 i samband med avskaffandet av förutvarande med. fil. examen.

Antalet nyinskrivna medicine studerande har sålunda från femårsperioden 1904—1908 till perioden 1914—1918 nästan fördubblats. I överensstämmelse härmed har också antalet nyblivna medicine kandidater ökat från 49 läsåret 1908—1909 till 144 läsåret 1917—1918, varigenom trängseln på klinikerna blivit så stor, att många studerande ej omedelbart kunna erhålla tillträde till dessa, utan få vänta därpå längre eller kortare tid, fastän de fullgjort vad som fordras för att vinna inträde.

De under de senare åren rådande förhållandena kunna sålunda karakteriseras på så sätt, att å ena sidan antalet nyblivna medicine licentiater varit alltför ringa, så att faktiskt läkarbrist uppstått i vårt land, och att å andra sidan antalet nyinskrivna medicine studerande varit alltför stort i förhållande till det utrymme framför allt på klinikerna, som högskolorna hava att erbjuda. Detta har samtidigt givit anledning till oro av alldeles motsatt art, allt efter den olika synpunkt från vilken förhållandena ensidigt skärsådats. Så har den s. k. provinsialläkarkommittén i sitt betänkande klagat över allt för knapp tillgång på läkare och önskat åtgärders vidtagande häremot, under det att tvärtom representanter för de unga studerandena befarat ett allt för stort tilllopp till banan och utverkat tillsättande av en kommitté för att utreda, i vad mån farhågorna voro grundade.

De sakkunniga finna för sin del en förkortning av studietiden i stort sett icke möjlig och kanske knappast heller önskvärd, då den skulle kunna äventyra den nuvarande vetenskapliga läkarutbildningens goda beskaffenhet. De sakkunniga anse vidare, att den konstaterade ökningen av de medicine studerandes antal för närvarande gör åtgärder för underlättandet av rekryteringen onödiga, särskilt då högskolorna icke äro rustade att mottaga ett större antal studerande än nu.

Den på vissa håll framträdande läkarbristen torde för övrigt knappast vara i och för sig absolut för hela landet, utan i huvudsak partiell i fråga om vissa ämbetsläkarkategorier. Såsom det stora antalet lediga provinsialläkartjänster visa, råder flerstädes på landsbygden, särskilt i Norrland, faktiskt brist på läkare, men samtidigt torde detta icke vara fallet i fråga om de större städerna. Många läkare fördraga nämligen en relativt lugn och lönande specialistverksamhet i en stor stad framför det mera ansträngande, en mångsidig verksamhet fordrande och dessutom ofta ej så väl betalda arbetet på landet eller i de mindre städerna. En dylik disproportion mellan landsbygdens och de större städernas tillgång på läkare torde man väl alltid i någon mån få räkna med. För att i möjligaste mån kunna utjämna den fordras emellertid en bättre ekonomisk ställning åt de statsanställda läkarna, en synpunkt som här endast kan antydhas, då den faller utanför det område, som de sakkunnigas uppgift omfattar.

Den för närvarande rådande starka tillströmningen till den medicinska studiebanan har återigen å sin sida, såsom ovan anförts, väckt oro hos de unga, som närmast hava kännning av de olägenheter, som följa därmed.

I en skrivelse i denna fråga november 1916 anför medicinska föreningen vid karolinska institutet bland annat: »Visar det sig därvid» (vid den ifrågasatta undersökningen), »att man kan ha grundad anledning frukta, att tillströmningen till läkarbanan redan blivit onödigt stor, och att man kanske inom närmaste framtid har att befara en så ökad tillströmning, att en ekonomiskt tryggad verksamhet icke kan beredas nyblivna legitimerade läkare, synes det medicinska föreningen vara oavvisligen av förhållandena påkallat, att åtgärder vidtagas för att hindra en till nämnda bana alltför ödesdiger

tillströmning.» Medicinska föreningen kan vidare »icke underlåta att uttala, att en överfyllnad å läkarbanan som nackdel ej blott medför sämre ekonomiska förhållanden för flertalet läkare, utan även troligen en allmän sänkning av läkarkårens höga medelnivå med avseende på yrkesskicklighet, bildning och anseende — allt lika ogynnsamt för den enskilde läkaren som för den allmänhet, som behöver anlita läkarens hjälp.»

Även om antalet av nyinskrivna medicine studerande under de sista åren varit synnerligen stort, är det icke därmed a priori avgjort, att det skall anses såsom alltför stort från hälsovårdens synpunkt. Det finnes nämligen för närvarande på flera håll luckor att utfylla, då rekryteringen under vissa år varit alltför knapp och många platser, såsom nämnt, stå obesatta. Och vidare är det givet, att en ökad folkmängd, en stigande benägenhet hos allmänheten att söka läkarhjälp, det alltmera växande behovet av sjukhusplatser samt slutligen även sjukkasseväsandets utveckling göra tillgång på ett allt större antal läkare nödvändig. Ett ökat antal läkare påfordras vidare därav, att i samband med läkarvetenskapens framsteg nya områden ständigt öppna sig för läkarverksamheten såväl i fråga om sjukvården som den allmänna hälsovården. I samma mån som sjukhusen, inclusive tuberkulossjukhusen, alltmera och i allt större utsträckning anlitas av allmänheten och därför ständigt kräva nya utvidgningar, komma nya läkarplatser å dessa att behövas, den i stark utvidgning stadda röntgenologien fordrar nya krafter, den allmänna hygienien påfordrar en allt fylligare, självständig representation, platser för patologer och rättsläkare komma att bli behöfliga, och specialgrenarna av den praktiska läkekonsten måste tillgodoses genom tillgång på ett allt större antal särskilt utbildade specialister. Att den ifrågasatta obligatoriska sjukförsäkringens införande hos oss liksom i Danmark och Norge med all säkerhet komme att medföra betydligt ökat arbete för läkarna samt ett starkt stegrad behov av läkare torde vara otvivelaktigt.

För att kunna fylla de nu vakanta platserna och de nya, som i samband med utvecklingen bli nödvändiga, är uppenbarligen en ökad rekrytering av läkarkåren för närvarande erforderlig. Genom det stegrade tilloppet till den medicinska studiebanan under de senaste åren är ju ock en ökning för den närmaste framtiden säkerställd.

Den medicinska föreningens kommitterade hava för sin del kommit till det resultat, att man så långt ifrån har att i det nuvarande starkt ökade antalet unga läkarämnena se någon fara, att man tvärtom har att hälsa denna företeelse med tillfredsställelse. På grund av denna sin uppfattning hava dessa kommitterade — som dock tillsatts särskilt av hänsyn till de studerandes farhågor för ett hotande läkarproletariat — ej funnit anledning föreligga att tillråda några åtgärder, som skulle avse att hämma tilloppet till läkarbanan.

Det har visat sig att läkartätheten i de skandinaviska länderna uppgår i Sverige (1915) till 276, i Norge (1915) till 498 och i Danmark (1916) till 622 läkare per miljon innevånare. Sättes läkartätheten i Sverige till 100, uppgår den i Norge till 180 och i Danmark till 225. De nämnda kommitterade mena på grund av de jämförande undersökningar som gjorts, »att i Sverige som helhet betraktat råder läkarbrist och en betydlig läkarbrist, låt vara att denna brist till en avsevärd del icke är medveten utan har sin grund i en abnorm behovslöshet. Den ringa läkartätheten i vårt

land är uppenbarligen en abnormitet, som vi ha all anledning att med alla rimliga medel söka få hävd.»

I dessa kommitterades arbete ingår även beräkningar av huru många läkare som under olika förutsättningar skulle årligen utexamineras i vårt land t. o. m. år 1940: *a)* under förutsättning, att tillströmningen till banan, antalet nyinskrivna, fr. o. m. år 1917 växer i samma proportion som under åren 1909—1916, skulle antalet nylegitimerade läkare år 1930 utgöra 137 och därefter successivt stiga till 190 år 1940, vilket år läkartätheten skulle utgöra 507 per 1 miljon; *b)* under förutsättning att tillströmningen stabiliseras och fortfar att vara densamma som under år 1916, nämligen 187, skulle resultatet nyblivna läkare årligen 1926—1940 beräknas bliva 116, varigenom vi år 1940 endast ha nått fram till ett antal läkare per 1 miljon innevånare av 442, således samma läkartäthet som Danmark hade år 1880 samt Norge och Tyskland hade i början av 1890-talet; *c)* under förutsättning av att tillströmningen endast kommer att motsvara medeltalet för åren 1909—1916 nämligen 148, beräknas antalet nylegitimerade läkare årligen 1926—1940 bliva 92, varvid läkartätheten år 1940 skulle vuxit endast till 398.

Alla de här anförda beräkningarna äro grundade på att enligt erfarenheterna från vissa i detta hänseende undersökta år (1908—1910) 24,6 % av samtliga de nämnda åren inskrivna medicine studerande aldrig skulle nå fram till medicine kandidatexamen. Av de sagda år utexaminerade medicine kandidaterna hava vidare endast 81,7 % tagit medicine licentiatexamen. Sammanställas dessa siffror finner man, att endast 62 % av samtliga medicine studerande bliva legitimerade läkare. Även om denna siffra sannolikt icke kan generaliseras, så visar den dock, att bortfallsprocenten är betydlig. I en uppsats i Allmänna svenska läkartidningen 1917 har professor Hultkrantz med stöd av vissa kalkyler, som dock icke göra anspråk på att vara mer än approximativa, antagit att bortfallsprocenten före licentiatexamen skulle uppgå till 20.

Det är uppenbart, att statsmyndigheterna i första hand hava skyldighet att sörja för att ett tillräckligt, efter landets behov avpassat antal läkare om möjligt finnes tillgängligt och fördelat efter de lokala behoven. Ur viss synpunkt sett kan det tyckas vara för staten och den hjälpsökande allmänheten bättre ju flera läkare, som finnas till förfogande för den enskilda sjukvården och den allmänna hälsovården, men å andra sidan är det dock ett bestämt samhällsintresse, att läkarna kunna tillförsäkras en ekonomiskt tryggad ställning, varför tilloppet bör regleras, så att ej något läkarproletariat uppstår med dess för såväl läkarna som allmänheten i flera avseenden vådliga följder.

Det är givetvis en vanskelig sak att beräkna, huru tilloppet av medicine studerande skall gestalta sig i framtiden, liksom ock att söka avpassa det samma på lämpligaste sätt för att täcka landets behov av läkare. Det är så många olika moment och svarberäknliga faktorer, som härvid komma ifråga, att någon exakt beräkning ej låter sig göra. Erfarenheten har emellertid bestämt lärt, att antalet nyblivna läkare (ung. 50 årligen), som de senaste 20 åren medfört, varit avgjort för litet och vållat nuvarande läkarbrist med dess bestämda olägenheter.

De sakkunniga anse det sålunda vara lämpligt, om antalet nyinskrivna medicine studerande under de närmaste decennierna komme att uppgå till ungefär 150 årligen, vilket med en bortfallsprocent av bortemot en tredjedel skulle motsvara ett antal nya läkare av fullt 100 årligen.

Detta ansågo de sakkunniga ej vara för högt tilltaget. Något större antal vågade de emellertid ej ifrågasätta, då det skulle medföra omedelbart krav på betydligt större utrymme vid läroanstalterna än som nu stode till förfogande eller som kunde vinnas genom de åtgärder, som avses med de sakkunnigas förslag. På frågans nuvarande ståndpunkt ansågo sig de sakkunniga i varje fall icke kunna eller böra föreslå den mycket betydande och dyrbara utvidgning av våra läroanstalter och kliniska sjukhus, som skulle bliva erforderlig, därest man skulle finna sig nödsakad skapa platser för att mottaga ett avsevärt större antal medicine studerande än det av 150 för år, efter vilket de sakkunniga ansågo, att man för närvarande borde avpassa sina åtgärder.

De sakkunniga berörde därefter frågan om antalet platser vid de medicinska institutionerna och yttrade härutinnan:

För att under alla förhållanden kunna tillförsäkra landet ett tillräckligt antal dugliga läkare måste statsmyndigheterna först och främst sörja för att de medicinska läroanstalterna i vårt land hava möjlighet att mottaga och på fullt tillfredsställande sätt utbilda det antal medicine studerande, som visar sig nödvändigt för att landet icke må lida brist på läkare, samt att, om läkarbrist skulle vara rådande, dennas fyllande ej må strandas endast på grund av brist på utrymme vid läroanstalterna eller i följd av brister i undervisningens organisation. Läroanstalterna måste vara fullt rustade för mottagandet av ett visst, efter förhållandena avpassat maximiantal av lärjungar.

Det har för de sakkunniga, som i främsta rummet hava att betrakta här föreliggande spörsmål från undervisningens synpunkt, gällt att, så gott sig göra låter, söka bestämma det antal platser vid de medicinska läroanstalterna, som böra finnas tillgängliga å institutioner och kliniker, så att utrymmesförhållandena å dessa ej lägga hinder i vägen för utbildning av ett tillräckligt antal läkare.

En viss begränsning av lärjungantalet är inom varje medicinsk fakultet a priori given på grund av undervisningens egen natur. Tyngdpunkten av denna är nämligen icke förlagd till katedrala föreläsningar utan till inhämtandet av kunskaper genom eget naturstudium under lärarens ledning å laboratorerna och klinikerna. Undervisningen måste därför i hög grad bliva lidande, om lärjungantalet är för stort, då läraren icke på tillfredsställande sätt kan handleda mer än ett visst maximiantal på en och samma gång. En viss begränsning av lärjungantalet är sålunda nödvändig redan till följd av sakens egen natur och sådan begränsning måste alltid dikteras av hänsyn till tillgängliga lärarkrafter och till utrymme å laboratorier och kliniker samt äger sålunda faktiskt rum även under nuvarande förhållanden, även om det maximiantal, som må mottagas å de teoretiska institutionerna, ej är direkt föreskrivet i någon stadga; endast i fråga om klinikerna är nämligen ett maximiantal lärjungar bestämt.

Å andra sidan är det emellertid nödvändigt, att denna av de faktiska förhållandena framtvungade begränsning icke blir så stark, att en tillräcklig rekrytering av läkarkåren därigenom äventyras. Den föregående framställningen ger klart vid handen, i vilken grad tillströmningen till läkarbanan kan växla under olika perioder, men tydligtvis måste platserna på laboratorier och kliniker närmast beräknas efter förhållanden, som kunna anses

ligga inom sådana fluktuationers gränser, vilka ännu i viss mån kunna betraktas såsom normala.

Under den period av stark tillströmning, som för närvarande förefinnes, har emellertid från olika håll med styrka framhållits önskvärdheten av att vidtaga åtgärder för att i viss mån begränsa själva tillträdet till de medicinska studierna redan vid deras början. Det ligger utan tvivel något ologiskt däri, att gällande bestämmelser föreskriva en begränsning av antalet studerande, som mottagas vid klinikerna, men att motsvarande inskränkning icke företages på ett tidigare stadium. Härigenom har ju ock, såsom erfarenheten lärt, uppstått en artificiell stockning, »spärr», mitt på studiebanan på ett för de studerande synnerligen kännbart och olägligt sätt.

Billigheten och rättvisan fordra, att myndigheterna så vitt möjligt förebygga att de medicine studerande icke onödigtvis må tvingas till ofrivilliga avbrott och därav vållad tidsförlust på grund av att de till följd av brist på utrymme ej kunna vinna tillräde till studiekurs i den ordning, som gällande studieplan förutsätter.

Efter övervägande av samtliga ovan diskuterade förhållanden hava de sakkunniga, såsom redan antytts, funnit starka skäl föreligga för att för närvarande bestämma sammanlagda antalet av de platser å respektive institutioner och kliniker, som böra finnas tillgängliga vid landets tre medicinska läroanstalter, till 150.

Detta antal överensstämmer ock i det närmaste med det antal platser, som för närvarande finnes eller inom kort kan väntas bli disponibelt på de medicinskt-teoretiska institutionerna. De sakkunniga hava nämligen från de olika högskolorna inhämtat uppgifter i berörda hänseende. Här anföras endast huvudpunkterna i form av följande tabell:

	Förberedande kurs i jämförande anatomi	Förberedande kurs i allmän kemi	Anatomi	Histologi	Fysiologi	Patologi	Medicinsk kemi	Farmakologi	Antal studerande, som vid varje högskola kunna passera lifgåvande institutioner
Karolinska institutet	har uppgått till 70 i vardera kursen	64	Auditoriet rymmer 100 160	70	50	60	Auditoriet rymmer 48 62	80	50
Uppsala-fakulteten	60	60	50	48	48	48	60	60	48
Lunds fakultet	50	48	40	32	40	32	32	50	32
Summa 130									

Till dessa siffror rörande de nu rådande förhållandena, som de sakkunniga erhållit från de olika högskolorna, finnes emellertid följande att tillägga. Enligt vad professorn i fysiologi vid karolinska institutet uppgivit, skulle det vara möjligt att bereda 60 studerande per år tillfälle att erhålla undervisning i fysiologi genom att öka kursernas antal per år. Sedan ny medicinskt-kemisk institution, för vilken medel redan beviljats av riksdagen, hunnit uppföras i Lund, skulle ett större antal studerande per år kunna mot-

tagas till undervisning å denna institution. Vidare hade universitetet i Lund bland sina s. k. riksdagspetita för år 1919 upptagit förslag om utvidgning av patologiska institutionen. Därest denna kommer till stånd, skulle flera studerande kunna mottagas till kursen i patologi. Vad angår kursen i histologi i Lund, synes det ej uteslutet, att när antalet studerande vid de ovan anförda institutionerna, som kunde per år mottagas därstädes, bleve utökat, sådana anordningar även å histologiska institutionen i Lund kunde bliva genomförda, att kursdeltagarnas antal även här skulle kunna ökas. I betraktande av här anförda omständigheter funnes det således utsikt att inom loppet av kort tid 40 studerande per år skulle kunna mottagas vid Lunds universitet.

När dessa förändringar genomförts, skulle således till studiet för medicine kandidatexamen vid de olika högskolorna sammanlagt ca 150 studerande årligen kunna mottagas eller samma antal, som det jämlikt den ovan lämnade utredningen synes med hänsyn till landets behov av läkare önskvärt att kunna mottaga per år vid de medicinska läroanstalterna.

De sakkunniga komma så över till inträdesfordringarna vid de medicinska högskolorna och dessas förhållande till rekryteringen av läkarkåren i landet. Härutinnan heter det i de sakkunnigas betänkande:

*Bättre urval
vid läkar-
kårens rekry-
tering.*

Då den skrivelse, som medicinska fakulteten i Uppsala den 13 december 1917 avlätit, bildar utgångspunkten för diskussionen om rekryteringen till läkarbanan och berör de principiella synpunkter, från vilka fakulteten betraktat denna viktiga fråga, torde det vara på sin plats att därav anföra huvudpunkterna. Fakulteten skriver sålunda: »I vad mån skulden till detta» (här ovan omnämnda) »missförhållande bör läggas på en otillfredsställande organisation av skolundervisningen tilltror sig fakulteten icke att avgöra. Säkerligen finnas här flera samverkande orsaker och bland dem är det särskilt en, som synes fakulteten förtjänt av beaktande. Vid flera av vårt lands högre läroanstalter såsom tekniska högskolan, skogshögskolan, veterinärhögskolan och tandläkarinstitutet sker såsom bekant ett ganska strängt urval bland de inträdessökande, icke blott genom fastställda fordringar på betyg i studentexamen å reallinjen i vissa för fackstudierna viktigare skolämnen, utan framförallt därigenom att endast ett begränsat antal elever årligen kunna vinna inträde, och att vid valet mellan de sökande företräde lämnas åt dem, som med hänsyn till studentbetyg eller andra teoretiska eller i vissa fall praktiska meriter kunna beräknas äga de bästa förutsättningarna för utbildning till det ifrågavarande levnadskallet. Då antalet inträdessökande vid dessa läroanstalter oftast är omkring dubbelt så stort som antalet tillgängliga platser, komma naturligtvis fordringarna i realiteten att bli ganska högt uppdrivna. Enligt inhämtade upplysningar hava endast studenter med betyget AB eller därutöver i åtminstone flertalet av de obligatoriska ämnena utsikt att vinna inträde och icke sällan hava de sökande för vinnande av kompetens förut idkat studier vid universitet eller annan högskola. Vid skogshögskolan sker ytterligare en gallring efter en termins studier i den förberedande kursen, då av 40 till kursen antagna elever endast de 30 bästa utväljas till fortsatt utbildning. I motsats härtill står den medicinska studiebanan öppen för ett obegränsat antal studerande. Då därtill ytterligare kommer att gällande minimifordringar för inskrivning i medicinsk fakultet äro lägre än vid vissa bland de ovan nämnda högskolorna (ity att examen i matematik även kan

vara avlagd å latinlinjen) är det helt naturligt, att en del studenter, vilka på grund av otillräckliga kunskapsmeriter icke kunna vinna inträde vid ovannämnda läroanstalter, i stället vända sig till den medicinska studiebanan. Att så verkligen skett, har fakulteten upprepade gånger kunnat konstatera. Visserligen är det sant, att en del av dessa för vetenskapliga studier mindre väl skickade sedermera bringas till insikt om sina bristande förutsättningar och välja annat levnadskall, men alltför ofta sker detta först efter avsevärd uppoffring av tid och medel, och åtskilliga av de mindre väl kvalificerade fortsätta trots allt på läkarbanan och lyckas till sist att avlägga examen».

De sakkunniga anse det ytterst vanskligt att finna ett exakt bevis för det av Uppsala medicinska fakultet överklagade förhållandet, att ett växande antal av de nyinskrivna medicine studerandena skulle sakna önskvärda förutsättningar för ett framgångsrikt bedrivande av medicinska studier. Det är dock mera allmänna intryck än säkra, lätt konstaterbara fakta, som man härvid har att hålla sig till, och uppfattningen kan därför lätt nog bli osäker och missvisande. Stor försiktighet i fråga om slutsatsernas dragande är därför av nöden. Ett visst stöd för fakultetens antagande erhålles emellertid genom en inom läroverksöverstyrelsen i annat syfte verkställd utredning (ej publicerad), som omfattar 1,447 studenter, vilka åren 1910—1913 avlagt studentexamen och inskrivits vid universiteten, karolinska institutet samt Stockholms och Göteborgs högskolor. Bland annat framgick det ur denna, att av humanisterna 87,5 proc., av naturvetenskapsidkarna 84,4 proc., av teologerna 74,3 proc., av juristerna 66,2 proc, och av medicinerna 65,4 proc. i studentexamen erhållit minst 5 betygsheter, inom en av tre befryndade ämnen bestående ämnesgrupp, »som anses grundläggande för den valda levnadsbanan». Även om det är ovisst, vilken betydelse man kan tillerkänna utfallet av denna undersökning, så är det ändock anmärkningsvärt, att de medicine studerande i det avhandlade hänseendet voro de sämst ställda.

För att i någon mån söka utröna, i vilken utsträckning sådana studerande, som sökt men icke lyckats vinna inträde vid vissa högre läroanstalter, sedermera vänt sig till den medicinska studiebanan, hava de sakkunniga inhämtat uppgifter från veterinärhögskolan och tandläkarinstitutet.

De erhållna uppgifterna från veterinärhögskolan gälla åren 1912—1916 och visa, att av de 292 studerande, som under dessa 5 år därstädes sökt inträde, 144 icke antagits som elever. Bland de sistnämnda hava dock vid senare förnyad ansökan ytterligare 51 blivit antagna. Av de återstående 93 studerandena hava inalles 11, d. v. s. 11,9 %, sedermera inskrivit sig vid någon av de tre medicinska högskolorna.

För tandläkarinstitutet hava motsvarande uppgifter kunnat erhållas endast i fråga om åren 1913 och 1914. Av 194 inträdessökande blevo 116 icke antagna som elever och bland dessa senare hava 16 studerande (1913: 4, 1914: 12) d. v. s. 13,8 %, sedermera inskrivits vid medicinsk högskola.

Huru ofullständiga dessa uppgifter än äro, visa de dock, att man uppenbarligen har att räkna med att antalet av dem, som i följd av mindre kunskapsmeriter fallit igenom vid konkurrensen och icke antagits som elever vid oförmälda högre läroanstalter med kvalificerade inträdesfordringar och som i stället beträtt den medicinska studiebanan, ej är obetydligt, även om de endast utgöra en förhållandevis ringa del av dem som inskrivits vid

medicinsk fakultet. År 1913 utgjorde sålunda hela antalet nyinskrivna medicine studerande vid samtliga medicinska högskolor 165, under det att sist berörda grupp, som refuserats från någon av de båda nämnda läroanstalterna, utgjorde 8 (4 från veterinärhögskolan, 4 från tandläkarinstitutet); de sistnämnda utgjorde alltså 1913 endast 4,8 % av samtliga nyinskrivna medicine studerande. Motsvarande siffror för år 1914 voro 141 och 14 (2 från veterinärhögskolan, 12 från tandläkarinstitutet) eller 10 %.

En ytterligare omständighet, som är ägnad att ogynnsamt påverka rekryteringen till den medicinska banan, må i detta sammanhang ävenledes framhållas. Det är högst sannolikt, att en hel del av de studenter, som hava mindre höga betyg i studentexamen, i stället för att underkasta sig mödan av en komplettering av studentexamens betyg för att därmed vinna ökade möjligheter i en dock alltid oviss konkurrens vid här ifrågavarande läroanstalter med kvalificerade inträdesfordringar, hellre direkt inskriva sig i medicinsk fakultet, där de ju utan vidare vinna inträde, blott de fylla minimifordringarna i examensstadgans § 7. De i realiteten synnerligen starkt uppdrivna inträdesfordringarna vid vissa högre läroanstalter få sålunda anses verka direkt repellerande på studenter med svaga betyg, som kunna antagas hellre söka sig dit, där de vid inskrivningen ej möta något annat motstånd än examensstadgans minimikrav.

Efter denna utredning framhålla de sakkunniga såsom sin uppfattning följande:

De sakkunniga finna, att samtliga de anförda omständigheterna tala för, att vissa högre läroanstalter, dit realstudenter på grund av läggning och förberedande studier förnämligast söka sig, snarare draga till sig de bäst kvalificerade bland dessa, under det att ovan angivna förhållanden verka därhän, att många av de relativt svagare utrustade, som äga jämförelsevis mindre goda förutsättningar för högre studier — i den mån detta kan bedömas av studentbetyg — söka sig till läkarbanan, för vilken inga kvalificerade inträdesfordringar äro uppställda.

Det är naturligt att här berörda förhållanden äro ägnade att framkalla oro hos alla dem, som eftersträva en så god rekrytering som möjligt av vår läkarkår, och att de mana till noggrann prövning av frågan, huruvida icke något kan och bör åtgöras för att motverka omnämnda mindre gynnsamma förhållanden. Även om ett säkert urval av endast sådana, som äro för läkarkyrket fullt lämpliga, är omöjligt att genomföra, allra helst på ett tidigt stadium av studiebanan, så torde dock åtgärder vara möjliga och önskliga, som kunde tillåta en utgallring av de för medicinska studier eller för vetenskapligt studiearbete överhuvudtaget mindre väl utrustade och detta så tidigt, att de ännu ej hunnit offra för mycken tid på de medicinska studierna. En ordning, som kan medföra detta, är önskvärd icke minst i de studerandes eget intresse, ty de, som ej hava avgjord läggning för medicinska studier och läkarkallet, få, även om de kunna nå fram till licentiatexamen, mången gång svårt att sedan slå sig fram som läkare och kunna möta så många missräkningar, att det för dem själva varit mycket bättre, om de i tid tvungits att lämna banan.

De sakkunniga hava sålunda kommit till den uppfattningen, att det ligger både i det allmännas och i de enskilda studerandes intresse att söka finna utvägar för lämpliga åtgärder i här antydda syfte, så att redan vid studie-

banans början ett strängare urval måtte komma till stånd än vad nu gällande studieorganisation medger.

I anslutning till den uppfattning, vartill de sakkunniga sålunda kommit, hava de vidare upptagit frågan om de olika vägar, på vilka man kan tänka sig vinna en bättre rekrytering till läkarkåren.

De sakkunniga redogöra först för vad i detta hänseende uttalats av medicinska fakulteten i Uppsala i dess ovannämnda yttrande:

Fakulteten framhåller först att en god effekt i antydd riktning naturligtvis skulle kunna förväntas av ett återinförande av en obligatorisk förberedande examen inför annan fakultet, men då detta ovillkorligen skulle innebära en direkt förlängning av studietiden för så gott som alla blivande läkare, anser fakulteten, att en dylik åtgärd icke kan ifrågasättas. De sakkunniga biträda denna fakultetens mening, då åtgärder, som medföra förlängning av den långa studietiden, böra obetingat undvikas, för såvitt de icke visa sig oavvisligen nödvändiga.

Uppsalafakulteten antyder emellertid även andra utvägar: »Man kan t. ex., i överensstämmelse med de vid ovan angivna läroanstalter tillämpade principerna, fastställa ett visst maximiantal, som årligen må inskrivas i de medicinska fakulteterna, och överlämna åt konkurrensen att åstadkomma det önskade urvalet. För en dylik begränsning av tillträdet till den medicinska studiebanan kunna för övrigt andra tungt vägande skäl anföras, såsom nu rådande trängsel särskilt å de kliniska institutionerna samt en å vissa håll för framtiden befarad överbefolkning på läkarbanan. — Å andra sidan skulle man kunna uppställa fordran på överbetyg i vissa viktigare i studentexamen ingående ämnen eller ock på en viss betygssumma med olika valör för de olika ämnena alltefter deras betydelse såsom grundläggande för de medicinska studierna och på så sätt utestänga en del av dem, som i avseende å begåvning eller flit visat sig mindre väl kvalificerade. — Slutligen kunde det avsedda syftet möjligen vinnas genom en omorganisation av de medicinska studierna i den riktningen, att de studerande redan efter en kortare tid, t. ex. ett år, vore skyldiga att undergå prövning (eventuellt i form av examen rigorosum) i vissa till studiekursen hörande ämnen eller lämpliga delar därav, varigenom kunde möjliggöras en rättvis utgallring av sådana studerande, som visade sig i saknad av nödiga förutsättningar för vetenskapligt studiearbete».

För egen del anför de sakkunniga i denna fråga följande:

Fastställande av ett visst maximiantal, som årligen finge inskrivas i medicinsk fakultet, och överlämnande åt konkurrensen att åstadkomma det önskade urvalet skulle innebära en principiell avvikelse från nuvarande förhållanden vid universiteten, vilken icke utan särdeles tungt vägande skäl torde böra ifrågasättas.

Själva fixerandet i statuterna av ett visst, för en längre tid framåt bestämt antal stöter på grund av ovan anförda omständigheter med hänsyn till de stora fluktuationerna i tillströmningen på betydliga svårigheter. Då utrymmet på institutionerna är begränsat, verkar detta faktiskt på det sättet, att i många ämnen endast ett visst av utrymmesförhållandena betingat antal årligen kan mottagas till de obligatoriska kurserna. Fixerandet i statuterna av ett på förhand bestämt maximiantal är därför under inga

förhållanden nödvändigt och synes ej heller ur någon synpunkt sett vara på sin plats.

Fördelen av en dylik bestämmelse skulle ju vara, att man finge tillfälle att göra ett urval bland dem, som sökte inträde i fakulteten, och att endast de bäst kvalificerade bland dessa skulle mottagas. Det är emellertid att märka, att härigenom en gallring endast komme att äga rum under tider med stark tillströmning till den medicinska studiebanan, men icke under de måhända vanligare förhållandena, då antalet inträdessökande ej vore större än antalet disponibla platser.

Vid denna art av urval bleve för övrigt skolbetygen, respektive sedermera förvärvade kompletteringsbetyg, de avgörande och det torde väl kunna ifrågasättas, huruvida dessa ensamma kunna anses såsom en god mätare av de inträdessökandes lämplighet för de medicinska studierna. Principiellt synes det därför de sakkunniga vara bättre och riktigare att ett eventuellt urval äger rum först efter någon tids studier inom fakulteten, varigenom tillfälle beredes att åtminstone i någon mån bedöma de studerande även med hänsyn till deras under övningarna ådagalagda fallenhet för ett framgångsrikt bedrivande av den art vetenskapliga studier, som fordras för läkarbanan.

Såsom en särskild åtgärd i här berörda syfte vidrör Uppsalafakulteten den möjligheten, att man uppställde fordran på överbetyg i vissa viktigare i studentexamen ingående ämnen eller ock på en viss betygssumma med olika valörer för de olika ämnena alltefter deras betydelse såsom grundläggande för de medicinska studierna.

Även dylika bestämmelser skulle innebära en ny princip införande för tillträde till viss fakultet vid universiteten, och de böra därför ifrågasättas, endast om de visat sig alldeles nödvändiga. Liksom i fråga om nyss diskuterade bestämmelse skulle avgörandet även här förläggas till studentexamensbetygens (respektive kompletteringsbetygens) valör, vilket, såsom nämnt, ej alltid torde falla ett rättvist utslag.

Enligt den förändring, som de sakkunniga föreslå i examensstadgan, kommer för inskrivning i medicinsk fakultet att fordras minst godkänt betyg i icke mindre än sju skolämnen, nämligen såsom förut i fyra realämnena, men nu därtill även i tre levande språk. Införandet av dylika bestämmelser rörande dessa ämnen i examensstadgan motiveras med, att de alla för läkarutbildningen äro viktiga. Skola de nu — om sist föreslagna bestämmelse bleve införd — alla räknas lika eller skola vissa av dem hava företräde framför andra med hänsyn till deras grundläggande betydelse för de medicinska studierna och i så fall vilket eller vilka? Det torde vara förbundet med en viss svårighet att företaga en dylik värdesättning, vilket även talar mot införandet av bestämmelser i sist berörda riktning. De sakkunniga kunna för sin del icke förorda dem.

Såsom nyss erinrats, framhöll medicinska fakulteten i Uppsala, att det avsedda syftet, ett strängare urval, möjligen kunde vinnas genom en omorganisation av de medicinska studierna i den riktningen, att de studerande redan efter en kortare tid, t. ex. ett år, vore skyldiga att undergå prövning (eventuellt i form av examen rigorosum) i vissa till studiekursen hörande ämnen eller lämpliga delar därav, varigenom en rättvis utgallring kunde

möjliggöras av sådana studerande, som visade sig i saknad av nödiga förutsättningar för de medicinska studierna.

De sakkunniga hava efter ingående prövning av frågan kommit till den övertygelsen, att bestämmelser böra träffas, som möjliggöra ett strängare urval av de studerande så att under tider av alltför starkt tillopp endast de bättre kvalificerade föras vidare fram och överhuvud att på ett tidigt stadium av studiebanan de må kunna utgallras, som visat sig sakna nödiga förutsättningar för framgångsrikt bedrivande av medicinska studier.

För att nå detta syfte hava de sakkunniga principiellt anslutit sig till det sistnämnda, av medicinska fakulteten i Uppsala gjorda förslaget och föreslå fördenskull ett tillägg till examensstadgan.

De sakkunniga övergå därefter till särskild motivering för detta förslag och för den formella anordningen av detsamma:

Vid utarbetandet av detta förslag hava de sakkunniga betraktat det som en självfallen utgångspunkt, att den särskilda prövningen bleve så anordnad, att de medicinska studierna icke därigenom förlängdes. Endast ämnen och studier, som tillhöra den nuvarande medicine kandidatexamen, böra fördenskull ingå i densamma. Prövningen bör förläggas till ett så tidigt skede av studierna, att dels uppoffringen av tid och medel icke bliver större än som är oundgängligt för de studerande, som icke kunna admitteras till fortsättande av de medicinska studierna, och dels de medicinska institutionernas utrymme och material icke under längre tid och i större utsträckning, än som är nödvändigt, må tagas i anspråk av dem, som ej bliva godkända i prövningen.

Under beaktande av dessa synpunkter synes det vara lämpligt, att den särskilda prövningen må omfatta de förberedande kurserna i allmän kemi och jämförande anatomi. Då ett särskilt förhör i människans osteologi plägar fordras för tillträde till dissektionsövningarna på anatomiska institutioner, föreslå de sakkunniga, att även denna del av anatomen må ingå i den särskilda prövningen.

Den sålunda föreslagna omfattningen av de till prövningen hörande kurserna är ej större än att genomgåendet av desamma bör medhinnas på ungefär en lästermin. Prövningen bör äga rum omedelbart efter de nämnda kursernas avslutning, och då dessa givas två gånger om året, kommer sålunda prövningen att jämväl anordnas två gånger varje läsår. De sakkunniga hava ej velat fixera viss bestämd tidpunkt för prövningen utan finna det lämpligt att överlåta detta åt fakulteterna, på det att de smärre jämkningar med avseende på kursernas förläggning och längd, som varje fakultet kan finna ändamålsenliga, må kunna vidtagas utan hinder av examensstadgan.

De sakkunniga föreslå, att prövningen må kunna avläggas endast vid den fakultet, vid vilken kurserna genomåtts, samt i omedelbar anslutning till dessa. Det kan nämligen icke vara riktigt, att möjlighet lämnas de studerande att genomgå kurserna vid en läroanstalt och prövningen vid en annan, efter som det avses, att även det sätt, på vilket kurserna genomås, skall utöva inflytande vid bedömandet. För att säkerställa denna ordning måste emellertid uttrycklig föreskrift finnas, som hindrar dem, vilka eventuellt

blivit underkända vid en läroanstalt, att genomgå förnyad prövning vid en annan läroanstalt utan att där hava genomgått kurserna.

Av praktiska skäl torde det vara lämpligast, att kursgivarna även förrätta prövningen. Önskligt vore därför, om dessa även vore lärare inom den medicinska fakulteten. Erfarenheten har emellertid visat, att det stundom är svårt att för dessa kurser erhålla lärare med medicinsk utbildning och att dessa lärare därför ofta icke tillhört medicinsk fakultet. Redan av det skäl att kurslärarna sålunda kunna förutsättas icke alltid vara förtrogna med de särskilda synpunkter, som anses viktiga för de medicinska studierna, föreslås, att prövningen skall äga rum inför en nämnd, bestående av tre medlemmar av den medicinska fakulteten.

Såsom antytt, gäller det nämligen vid den föreslagna särskilda prövningen ej endast att bedöma de vid kurserna inhämtade kunskaperna, utan hänsyn bör jämväl tagas till de studerandes under kurserna ådagalagda lämplighet för fortsatta medicinska studier. Kurserna äro tillräckligt omfattande och krävande för att en uppfattning av de studerandes intresse, fallenhet och läggning för medicinska studier därunder bör kunna erhållas. För att även andra synpunkter må göra sig gällande vid prövningen än enbart hänsynen till kunskaperna, som hänföra sig till innehållet av de genomgångna kurserna, föreslå de sakkunniga, att en av nämndens medlemmar skall vara klinisk lärare. De två övriga böra självfallet utgöras av representanter för ämnena kemi och anatomi; endast i händelse av vakans eller laga förfall bör annan fakultetsmedlem utses. Är kursledaren tillika ledamot av fakulteten, är det givetvis av vikt, att han framför andra utses till medlem av nämnden. De sakkunniga hava tänkt sig att jämväl professores emeriti borde kunna utses till bisittare i nämnden.

Nämndens befogenhet bör enligt de sakkunnigas förslag vara att avgöra, huruvida prövningen skall godkännas eller icke. Några skäl att avgiva graderade betyg synas icke föreligga. Över nämndens beslut skall föras protokoll, vilket omedelbart delgives fakulteten, vars notarie äger att i fakultetens liggare och i vederbörandes tentamensbok införa utgången av prövningen.

Principiellt synes det riktiga vara, att studerande som underkänts, men önskar att genomgå förnyad prövning, på nytt skall genomgå kurserna. Det synes dock vara att gå för långt, om detta ovillkorligen skulle fordras i alla fall. Det kan ju exempelvis tänkas, att någon studerande särskilt utmärkt sig i något av ämnena, men fallit igenom på grund av bristande insikter i ett annat. Möjlighet bör i sådant fall föreligga för studerande att erhålla dispens. De sakkunniga vilja för den skull föreslå, att fakulteten må medgivas rätt att efter nämndens hörande bevilja befrielse från skyldighet att ånyo genomgå viss kurs eller del därav. Befrielse från att överhuvudtaget genomgå kurs såväl som från prövning må fakultet även kunna medgiva studerande, som genom examen inom annan fakultet eller på annat sätt styrkt sig hava motsvarande kunskaper, och som i övrigt befinnes äga nödiga förutsättningar för deltagande i den följande medicinska undervisningen.

Om flera studerande anmäla sig till undergående av prövningen än som motsvarar tillgängliga antalet platser å institutionerna, uppstår den viktiga frågan, om nämnden skall godkänna endast så många, som omedelbart kunna mottagas å de institutioner där studierna närmast skola fortsättas.

och sålunda underkänna de övriga, även om deras prov varit tillfredsställande. Ett tillvägagångssätt efter denna princip synes ej vara lyckligt. Det är givetvis icke rättvist att av studerande, som i det hela äro lika kvalificerade, godkänna vissa men underkänna andra. Det kan vidare tänkas, att plats visserligen icke finnes vid den läroanstalt, där prövningen ägt rum, men väl vid en annan, och slutligen att studerande föredrar att efter godkännandet få vänta på fortsättandet av studierna framför att helt utestängas från denna möjlighet.

Å andra sidan är det väl att vänta, att nämnden under perioder av särskilt stark tillströmning till den medicinska studiebanan kommer att upprätthålla relativt strängare fordringar för att därigenom — icke minst i de studerandes eget intresse — begränsa antalet.

Om den föreslagna särskilda prövningen skall kunna tjäna ändamålet att på ett tidigt stadium av de medicinska studierna utestänga sådana studerande, som visa sig icke vara väl rustade för denna art av vetenskapliga studier, fordras, att en viss begränsning göres av rätten att efter misslyckande upprepade gånger deltaga i dylik prövning. De sakkunniga föreslå sålunda, att studerande, som två gånger underkänts, icke skall vidare äga rätt att vid någon av fakulteterna ånyo genomgå berörda kurser eller undergå ny prövning.

I anslutning till detta förslag hava de sakkunniga framlagt förslag till ändrad lydelse av vederbörande paragrafer i examensstadgan.

*Myndig-
heternas
yttranden
över de
sakkunnigas
förslag.*

Genom remiss den 4 maj 1920 anbefalldes Kungl. Maj:t kanslern att efter vederbörandes hörande avgiva utlåtande över berörda sakkunnigförslag.

Medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala har i utlåtande den 25 april 1921 yttrat sig i dessa frågor. Vad först angår förslaget om ändrade bestämmelser för inskrivning i medicinsk fakultet yttrar fakulteten härom bland annat:

*Medicinska
fakulteten i
Uppsala.*

Beträffande det förstnämnda förslaget, som ursprungligen väckts av den medicinska fakulteten i Lund, vill fakulteten först framhålla, att den i sitt den 13 december 1917 avgivna yttrande över det remitterade förslaget, ingalunda förordat detsamma, såsom i sakkunnigbetänkandet (sid. 4) angives, utan tvärtom givit uttryck åt sitt tvivelsmål, »huruvida någon i nämnvärd grad ökad garanti för att de studerande äga tillräcklig begåvning och energi för medicinska studier, därigenom kan vinnas», varför fakulteten också fann en mera ingående utredning erforderlig innan frågan avgjordes. Fakulteten var vid avgivandet av nämnda yttrande och är fortfarande livligt övertygad om betydelsen av att läkarna äga tillräckliga kunskaper i de modärna språken samt om önskvärdheten av att de även äga vissa insikter i latin och grekiska. Innan några stadgeändringar i den av sakkunniga föreslagna riktningen göras, anser fakulteten emellertid, att man först bör förvissa sig icke blott om behovet och den eventuella vinsten av en dylik reform, utan även om att den icke skulle medföra några större olägenheter, framförallt i form av en förlängning av läkarnas studietid. Då de sakkunniga icke förebragt någon som helst utredning i detta avseende, har fakulteten för att kunna bedöma frågan ansett sig böra göra en undersökning angående de betyg, som de

senaste årsklasserna av medicine studerande vid Upsala universitet erhållit i studentexamen eller i fyllnadsprövning, ävensom angående den tid, som förflytt mellan examen och fyllnadsprövning. Resultaten av denna undersökning i den mån de beröra här föreliggande frågor, meddelas i en denna skrivelse bilagd tablå.

Av denna tablå framgår, att av de 173 studerande, om vilka upplysningar erhållits, äro 8,1 proc. på grund av underkännande eller bortval i avsaknad av godkänt betyg i studentexamen i något av tyska, franska och engelska språken, varför de skulle nödgats undergå fyllnadsprövning, därest den av sakkunniga föreslagna reformen varit genomförd. Skiljer man på studerande från latin- och från reallinien (respektiva 37 % och 63 % av hela antalet) finnes det, att nära 11 % av de förra men endast 6,4 % av de senare skulle hava behövt komplettera i något levande språk. Tar man nu ytterligare i betraktande, att samtliga latinstudenter enligt nu gällande stadga måste undergå fyllnadsprövning i två ämnen (fysik och kemi), är det uppenbart, att en bestämmelse i den föreslagna riktningen skulle vålla latinare väsentligt mera hinder i studierna än realisterna. Detta synes så mycket mera orättvist, som den allmänt språkliga utbildningen torde vara grundligare å latinlinien än å reallinien och de kunskaper i klassiska språk, som meddelades i skolan, enligt fakultetens mening, äro av minst lika stort värde för blivande läkare, som det kunskapsmått i ett av de levande språken, vilket bibringas lärjungarna i den sista eller de båda sista ringarna av gymnasiet. Även de lärjungar, som valt bort något av de levande språken eller underkänts i dylikt ämne i studentexamen, måste ju enligt gällande bestämmelser hava åtnjutit undervisning och inhämtat de första grunderna i alla de tre moderna språken.

Att en ökning av det antal ämnen, vari godkänt betyg skulle fordras för inskrivning i medicinsk fakultet (i detta fall från fyra ämnen till sju), skulle medföra en avsevärd förlängning av studierna för åtskilliga studerande och detta icke blott för de minst begåvade, utan även för en del relativt väl kvalificerade, kan icke betvivlas. Den bifogade utredningen visar, att redan med nu gällande bestämmelser endast ett mindre tal (15 %) av de studerande, vilka måste komplettera i något ämne, bliva färdiga med sin fyllnadsprövning och kunna inskrivas i fakulteten vid början av den termin, som följer närmast efter studentexamen, och att sålunda det stora flertalet av dem bli hindrade att deltaga i denna termins kurser och därför nödgas vänta till påföljande termin. En eller annan veckas dröjsmål med kompletteringen kan sålunda medföra en tidsförlust av i det närmaste en hel termin. Det säger sig självt att ju flera de ämnen äro, i vilka godkänt betyg i studentexamen göres obligatoriskt, desto mera måste de här påpekade olägenheterna göra sig gällande, och fakulteten ställer sig därför mycket betänksam mot att utan starkt vägande skäl uppställa fordran på godkända betyg i andra kunskapsgrenar än de, som äro direkta förutsättningar för bedrivande av medicinska studier.

Därest man kunde förvänta, att den föreslagna reformen skulle i någon större grad höja språkkunskaperna hos de medicine studerande eller åstadkomma en utgallring av en del till studiearbete mindre väl skickade, finge de ovan anförda betänkligheterna falla. Så torde emellertid icke vara fallet. Erfarenheten har nämligen nogsamt visat, att fyllnadsprövningarna, så som de nu äro organiserade, ingalunda lämna någon betryggande garanti för att de studerande äga fullgoda insikter i motsvarande ämnen, och att de icke

heller äro i stånd att avskräcka ganska svagt begåvade studenter från att välja den medicinska studiebanan. Att den ifrågasatta ändringen av stadgan för de medicinska examina i någon avsevärd mån skulle återverka på rådande förhållanden inom skolan med avseende på bortval av ämnen, torde knappast vara att förvänta.

Vid bedömandet av föreliggande fråga har fakulteten icke kunnat underlåta att även taga hänsyn till den omständigheten, att förberedande arbeten nu pågå för en genomgripande omorganisation av gymnasierna, vilken möjligen inom en icke alltför avlägsen framtid kommer att nödvändiggöra helt andra bestämmelser för rätt att inskrivas i medicinsk fakultet.

På grund av här anförda skäl finner sig fakulteten icke för närvarande kunna tillstyrka de sakkunnigas förslag, att godkänt betyg i studentexamen eller fyllnadsprövning i tyska, engelska och franska språken skulle fordras för rätt att inskrivas i medicinsk fakultet.

För den händelse att någon ändring i den föreslagna riktningen ändock skulle anses påkallad, vill fakulteten av skäl, som utan vidare framgå av det ovan sagda, framhålla önskvärdheten av att kunskaper i latin må kunna ersätta kunskaper i ett av de levande språken, och att i sådant fall i § 7 mom. 1 av examensstadgan efter ordet »insikter» och före orden »i biologi» må införas orden »i minst 3 av de latinska, tyska, engelska och franska språken».

Beträffande därefter förslaget om en förberedande prövning före medicine kandidatexamen anför fakulteten i denna fråga följande:

För att möjliggöra att sådana studerande, som visa sig mindre väl utrustade för vetenskapliga studier, må kunna utgallras redan på ett relativt tidigt skede av studiebanan, hava de sakkunniga föreslagit, att de studerande skulle vara skyldiga att i omedelbar anslutning till de inledande kurserna i allmän kemi och jämförande anatomi undergå särskild prövning i dessa ämnen jämte människans osteologi, samt att studerande, som två gånger underkänts i prövningen, skulle förvägras rätt att vid någon av fakulteterna ånyo delta i dylik kurs eller prövning. Då en sådan åtgärd otvivelaktigt bör bidraga till en bättre rekrytering av vår läkarkår, vill fakulteten i princip ansluta sig till de sakkunnigas förslag, men av skäl som nedan skola närmare angivas, finner fakulteten vissa modifikationer önskvärda.

Fakulteten vill först påpeka, att om kurserna i allmän kemi och jämförande anatomi anordnas på sådant sätt, att desamma förlöpa parallellt med varandra, och att prövningarna i båda ämnena (samt osteologi) ske ungefär samtidigt och endast två gånger årligen, så skulle detta säkerligen för många studerande medföra en avsevärd förlängning av studietiden. Såsom redan i det föregående påpekats och närmare framgår av den bilagda statistiska tablån, händer det nämligen ofta, att en studerande på grund av ännu ej fullgjord fyllnadsprövning icke är berättigad att inskrivas i medicinsk fakultet redan vid terminens ingång, då kurserna måste tagas sin början. Likaledes har det visat sig, att värnplikstjänstgöring, sjukdom eller annat giltigt förfall icke sällan hindrar en studerande att infinna sig vid universitetet, förrän redan en del av terminen gått. Då han ännu icke är berättigad att delta i arbetet på någon annan institution, skulle den ifrågavarande terminen i regel vara så godt som tillspillogiven för studiearbete, ifall båda kurserna vore utsträckta över hela terminen eller obligatoriskt förbundna med varandra. Det är huvudsakligen för att undvika denna olägenhet, som hittills

i Uppsala de ifrågavarande kurserna förlagts till olika tider under samma termin samt rätt medgivits de studerande att undergå förhör i osteologi på den tid, som för deras övriga studiearbete varit bäst passande. Härigenom har även den fördelen vunnits, att arbetet kunnat mer koncentreras under kurserna, och att ledig tid, även ferier, lämpligen kunnat användas för inlärandet av människans osteologi. — Då denna anordning av studierna visat sig ändamålsenlig, anser fakulteten det i hög grad önskvärt, att de nya bestämmelserna så avfattas, att de icke lägga något hinder i vägen för en liknande anordning i framtiden. Vill man förebygga onödig tidsförlust för de studerande, måste undervisningen så ordnas, att det icke blott blir möjligt att genomgå båda kurserna på en och samma termin, utan även att den ena kursen kan genomgås under senare delen av en termin och den andra under förra delen av nästföljande termin. Prövningen i vardera ämnet måste ske i direkt anslutning till kursen, och förhöret i osteologi bör icke vara obligatoriskt bundet vid prövningen i jämförande anatomi.

Fakulteten delar till fullo de sakkunnigas uppfattning, att studerande, som blivit underkänd i prövningen, i regel skall vara skyldig att ånyo genomgå motsvarande kurs, men att befrielse härifrån i vissa fall bör kunna medgivas; villkor för dylik dispens bör naturligtvis vara, att den studerande på ett fullt tillfredsställande sätt genomgått de i kursen ingående praktiska övningarna. Om emellertid i dylikt fall den studerande ej skulle kunna genomgå nytt förhör förr än vid den ordinarie prövningen efter nästföljande kurs i ämnet, är det uppenbart, att detta skulle medföra en betydlig tidsförlust. Visserligen synes den av sakkunniga föreslagna bestämmelsen möjliggöra, att en studerande i dylik situation genom privat förhör inför kompetent person skaffar sig intyg om erforderliga kunskaper och genom fakultetsbeslut befrias från vidare prövning i ämnet, men det förefaller fakulteten vida bättre, att i sådana fall möjlighet öppnas till en »efterprövning» i samma form och under liknande kontroll som vid den ordinarie prövningen. Densamma torde lämpligen kunna förläggas till en början av nästföljande termin, och avgörandet, huruvida en studerande, som icke blivit godkänd efter genomgången kurs, må medgivas dylik efterprövning, bör enligt fakultetens mening överlämnas åt vederbörande nämnd.

Med den stora betydelse, som den föreslagna prövningen skulle få för de studerande, enär den studerandes hela framtid i viss mån bleve beroende av utfallet av denna prövning, är det nödvändigt, att betryggande garanti skaffas, att prövningen blir både så grundlig och så rättvis som möjligt, varför sakkunnigas förslag, att densamma skall ske inför en av fakulteten utsedd nämnd, förefaller välbetänkt. Bestämmelsen att en av nämndens medlemmar skall representera kliniskt ämne, synes däremot icke vara behövlig, all den stund de förutsättningar för deltagande i fortsatta medicinska studier, som de studerande kunna ådagalägga under dessa rent naturvetenskapliga kurser, svårligen kunna visa sig annat än i form av god iakttagelse- och omdömesförmåga samt ett visst tekniskt handlag, och för bedömande av dessa egenskaper torde en kliniker knappt vara mera ägnad än representanter för ämnen, som ligga närmare den allmänna kemien och den jämförande anatomin. Av lätt insedda skäl bör en särskild nämnd tillsättas för prövningen i vardera ämnet, och vederbörande kursledare, som ensam är i tillfälle att iakttaga de studerandes under de praktiska övningarna ådagalagda kvalifikationer, bör enligt fakultetens mening vara självskriven ledamot av dylik nämnd. — Då ett stort antal studerande (kanske ett trettiotal) kommer

att undergå prövning vid slutet av varje kurs, synes det av praktiska skäl böra tagas under övervägande, huruvida och i vilken utsträckning prövningen bör ske skriftligt, men fakulteten vill för närvarande icke föreslå någon inskränkning i vederbörande nämnders frihet att anordna prövningen på det sätt erfarenheten visar vara lämpligast. Vad förhöret i människans osteologi beträffar, kan fakulteten icke finna den vidlyftiga apparaten med prövning inför särskild nämnd vara av behovet påkallad.

Genom den uppdelning av prövningen i olika avdelningar, som fakulteten sålunda vill förorda, skulle densamma visserligen till sin yttre form få mindre karaktär av en »examen rigorosum», men fakulteten kan icke finna, att den eftersträfvade effekten behöver bli mindre, om man blott tillser att kunskapsfordringarna tillbörligen upprätthållas, vilket med den av fakulteten föreslagna anordningen givetvis bör bli lättare, än om prövningen i både allmän kemi, jämförande anatomi och människans osteologi sammanföras till en och samma kortare tidsperiod, vilket de sakkunnigas förslag innebär. Erfarenheterna från studentexamen torde icke vara sådana, att de mana till uppgivande av den prövningsform, som nu är vanlig vid universiteten med till tiden skilda förhör i vart ämne för sig.

I sitt betänkande hava de sakkunniga på anförda grunder avvisat den i fakultetens skrivelse den 13 december 1917 alternativt framkastade utvägen att fastställa ett visst maximum, som årligen må inskrivas i medicinsk fakultet. Utan att här vilja ingå på den principiella frågan om lämpligheten av en dylik åtgärd, vill fakulteten framhålla, att även om en sådan bestämmelse icke införes i stadgan, kommer faktiskt utrymmet å de medicinska institutionerna att med nödvändighet framtvinga en begränsning av antalet deltagare i de olika kurserna till ett visst maximum. Vid kursen i allmän kemi, som frågan nu närmast gäller, kan i Uppsala plats icke beredas för mer än högst 30 deltagare varje termin, under det att de inträdessökande under de sista 5 terminerna uppgått till respektive 33, 32, 52, 62 och 66, varför ett allt mera växande antal varje termin måst avvisas. Enligt inhämtade upplysningar lära förhållandena vid karolinska institutet vara likartade. Någon utvidgning av lokalerna i Uppsala är icke möjlig utan betydande kostnader och torde icke heller vara erforderlig, då ju årligen 60 platser stå till förfogande, under det att de sakkunnigas utredning givit vid handen, att landets läkarbehov under de närmaste decennierna bör kunna tillgodoses med en nyinskrivning av ungefär 150 medicine studerande varje år, av vilka 50 borde beredas plats vid fakulteten i Uppsala.

Vid ett större antal inträdessökande än antalet tillgängliga platser, måste någon princip kunna följas vid antagandet och avvisandet av de sökande. Vid kursen i allmän kemi i Uppsala har vid en större tillströmning av studerande befunnits nödvändigt att avvisa även sådana, som med hänsyn till kunskaper i kemi under andra förhållanden kunnat mottagas. Det synes dock fakulteten icke vara riktigt, att på detta sätt den studerandes kunskaper i och fallenhet för ett enda ämne blir avgörande för hans tillträde till kursen och därigenom till hela den medicinska studiebanan. Att såsom vid tillträde till andra kurser och tjänstgöringar låta avgörandet bero på vilken som är i medicinska studier längst framskriden, är icke möjligt, då det här gäller den första (eller eventuellt den andra) kursen på studiebanan. Ehuru fakulteten är väl medveten om att betygen i studentexamen ingalunda äro en tillförlitlig måttstock på de studerandes begåvning och flit, ser sig fakulteten nödsakad föreslå, att hänsyn till dessa betyg må tagas vid valet bland de

inträdessökande; någon princip måste man ju följa, och den här angivna synes fakulteten vara den minst angräpbara. Den, som måste avvisas på grund av svagare betyg i studentexamen, har ju möjlighet att under avvaktan på nästa kurs genom fyllnadsprövning i lämpliga ämnen förbättra sina utsikter att vinna tillträde till densamma. Fakulteten anser för sin del, att vid beräkningen av betygssumman de olika ämnenas större eller mindre betydelse för de medicinska studierna bör beaktas, så att de matematiskt-naturvetenskapliga ämnena tillmätas högsta valör och därefter de språkliga, men finner lämpligast, att det uppdrages åt kanslern att utfärda närmare bestämmelser angående denna såväl som vissa andra detaljfrågor.

Om kursen i jämförande anatomi, såsom fakulteten föreslår, blir oberoende av och eventuellt kan förläggas före kursen i allmän kemi, böra av lätt insedda skäl bestämmelserna för tillträde samt antalet tillgängliga platser vara lika för båda kurserna.

Fakultetens härovan framlagda förslag till vissa ändringar i de av sakkunniga formulerade bestämmelserna hava framförallt förestavats av en önskan att undvika en ytterligare förlängning av den redan nu så långa studietiden. Av samma skäl finner fakulteten önskligt, att tillfälle beredes de studerande att utnyttja ledig tid mellan kurserna till lämpligt studiearbete, så långt detta kan ske utan olägenhet för undervisningen. På grund av hittills vunnen erfarenhet kan man förutse, att det icke sällan kommer att inträffa, att en studerande på grund av bristande institutionsutrymme, genom sjukdom och dylikt hindras att genomgå kurs och undergå prövning i allmän kemi under samma termin som i jämförande anatomi och således nödgas vänta i flera månader, innan nästa kurs i förstnämnda ämnet börjar. Då kunskaper i kemi icke kunna betraktas såsom en nödvändig förutsättning för anatomiskt disektionsarbete, anser fakulteten att det fortfarande såsom hittills bör medgivas studerande, som undergått prövning i jämförande anatomi samt förhör i osteologi, att delta i disektionsövningarna å anatomisalen, försävt detta med hänsyn till utrymme och materialtillgång befinnes möjligt.

Vad slutligen beträffar det föreslagna stadgandet om påföljden av att studerande två gånger blivit underkänd i prövningen finner fakulteten det i hög grad önskvärt, att sådana studerande, som i avseende på begåvning eller flit äro avgjort undermålige, och som för undervisningen och arbetet å institutionerna utgöra en hindrande barlast, kunna avvisas. Fakulteten vill sålunda för sin del tillstyrka de sakkunnigas förslag i vad det avser, att studerande, som två gånger underkänts i prövning i allmän kemi eller jämförande anatomi, därigenom förverkat sin rätt att vid någon av landets medicinska fakulteter genomgå ny kurs eller prövning i berörda ämnen. Fakulteten vill emellertid påpeka, att den föreslagna bestämmelsen icke lämnar full garanti, att ej den vid en fakultet underkände erhåller tillträde till ifrågakurser vid annan fakultet, enär han vid sin inskrivning i denna kan underlåta att uppvisa sin förra tentamensbok. Vill man förebygga denna eventualitet, torde det vara nödvändigt att föreskriva, att varje fakultet skall underrätta de övriga fakulteterna om den, som vid ifrågakurserna blivit underkänd.

Fakulteten kan i detta sammanhang icke underlåta att påpeka vissa ekonomiska konsekvenser, som följa av de föreslagna reformerna.

Särskilt om dessa genomföras, synes det nämligen önskvärt att om möjligt till ledare av laborationskursen i allmän kemi kunna förvärva en per-

son med docents kompetens. Arbetet med föreläsningar, demonstrationer, personlig handledning vid dagliga ronder å laboratoriet och maktpåliggande examination överstiger redan nu betydligt den propedeutiska undervisning av högst 50 timmar i terminen, som utgör en av de former, i vilka en docentstipendiats åligganden kunna fullgöras. Genomföras de föreslagna bestämmelserna, måste laborationskursen något utökas och ledarens tid och krafter tagas än starkare i anspråk, emedan inträdesprövningen till kursen skulle bortfalla, vartill kommer, att även examinationen bleve mera maktpåliggande.

Till ifrågavarande lärare har riksdagen på extra stat beviljat ett särskilt arvode, som allt sedan laborationskursen övertogs av medicinska fakulteten (1911) utgått med 2,500 kronor årligen eller den dåvarande storleken av ett fast docentstipendium. Sedan den tiden hava docentstipendierna höjts till det dubbla beloppet och penningvärdet i hög grad sjunkit, varför det måste anses skäligt, att även arvodet till ledaren av laborationskursen i allmän kemi höjes till 5,000 kronor.

Vad beträffar kursen i jämförande anatomi, så är densamma icke föreskriven i nu gällande examensstadga, utan endast genom av kanslern i studieplanen givna bestämmelser. Fakulteten har därför hittills icke ansett sig böra hemställa om statsanslag till densamma, utan hava kostnaderna för undervisningen bestritts genom av kanslern fastställda avgifter av deltagarna. Om nu kursen i jämförande anatomi genom de föreslagna bestämmelserna i examensstadgan legaliseras såsom ett obligatoriskt led i den ordinarie undervisningen, bör enligt fakultetens mening arvodet till läraren, i likhet med vad eljes är fallet med universitetsundervisningen, bestridas av statsmedel, och endast kostnaderna för material och förbrukningsartiklar utkrävas av deltagarna. Med hänsyn till, att denna kurs har mindre omfång än kursen i allmän kemi, torde arvodet böra beräknas till 3,000 kronor årligen.

Fakulteten anser sig slutligen böra påpeka lämpligheten av att medlemmarna av de nämnder, inför vilka prövningarna skola förrättas, tillerkännas någon ersättning för sitt ganska maktpåliggande arbete. Lämpligaste sättet för anskaffande av medel till sådan ersättning torde vara, att en måttlig avgift upptages, av dem, som anmäla sig till dessa prövningar, på samma sätt som nu enligt examensstadgan sker vid anmälan till medicine kandidat- och licentiatexamina.

I anslutning till vad fakulteten sålunda anfört har fakulteten framlagt förslag till vissa ändringar i medicinska examensstadgan.

Beträffande den föreslagna förberedande examen anmälde emellertid professorerna G. F. Göthlin, C. D. Josephson och G. Bergmark, med vilka professorerna A. Gullstrand, G. Wirgin och E. G. Petré förenade sig, en från fakultetens majoritet avvikande mening, så lydande:

Under instämmande i övrigt i fakultetens yttrande rörande omläggning av vissa delar av den medicinska undervisningen få vi med avseende på följande punkter anmäla en från majoritetens avvikande mening.

Den uppdelning av den föreslagna förberedande examen i två olika avdelningar, som fakulteten förordar, ävensom fakultetens yrkande, att prövningen i människans osteologi icke skall ske inför nämnd och följaktligen i realiteten icke kommer att ingå såsom en integrerande del av den förberedande examen, avlägsna enligt vår åsikt från de sakkunnigas förslag, i vad det av-

ser en bättre rekrytering av vår läkarkår, de huvudsakliga garantierna för att examen i fråga skall leda till det eftersträfvade målet. De sakkunniga ha uppenbarligen åsyftat att i den förberedande examen ställa den studerande inför uppgiften att på en gång svara för ett samlat och i viss mån heterogent kunskapsmaterial och velat bland detta bereda plats även för ett ämne av rent medicinskt innehåll, nämligen människans osteologi. Vi anse de sakkunnigas tankegång i båda dessa avseenden vara rationell. Fakultetens förslag, om det kommer till utförande, frammanar däremot samma invändning, som på sin tid gjordes mot medicinsk-filosofisk examen, nämligen att de, som föllo igenom, gjorde det på grund av bristande insikter i ämnen, av vilka intet enda tillhörde det rent medicinska studieområdet. Viktigare än denna invändning är emellertid, att om den förberedande examen bleve ordnad i överensstämmelse med fakultetens förslag, skulle den, åtminstone enligt vårt förmenande, endast kunna väntas leda till en sovring av de tillströmmande studerande med hänsyn till deras arbetsflit men icke till en sovring med hänsyn till deras begåvning. Vi finna det nämligen högst osannolikt, att en person, vars begåvning räckt till för att avlägga studentexamen, skulle av annan orsak än bristande flit behöva falla igenom i en examen, som under loppet av ett år får avläggas i två avdelningar med ett ganska litet ämne i varje. Enligt vår uppfattning bör man emellertid, om en förbättrad rekrytering av läkarkåren avses, ej blott eftersträva, att de, som utbildas för kallet, äro flitiga, utan även att de i övrigt äga goda förutsättningar för medicinska studier. Och särskilt synes det oss, att läkarens yrke mer än de flesta andras på sina utövare ställer kravet, att de skola kunna hålla ett stort kunskapsmaterial på en gång aktuellt. En förberedande examen enligt de sakkunnigas förslag synes oss ge möjlighet att bedöma, om en studerande äger denna för en framgångsrik utövning av yrket mycket viktiga egenskaper. En examen enligt fakultetens förslag synes oss däremot lämna mycket ringa möjlighet till ett sådant bedömande.

Av skäl, som vi nu anfört, hysa vi den uppfattningen, att de sakkunnigas förslag om den förberedande examens omfattning och dess avläggande i ett sammanhang garanterar en bättre rekrytering av läkarkåren än fakultetens förslag till förberedande examen, och att därför de sakkunnigas förslag i dessa punkter bort tillstyrkas.

Däremot ansluta vi oss till fakultetsmajoritetens förslag angående ordningen för intagandet på de förberedande kurserna, anse det vidare nödvändigt, att förberedande examen anordnas tre gånger årligen (i stället för två gånger enligt de sakkunnigas förslag) och biträda även fakultetsmajoriteten, då den avstyrker, att en ledamot av examensnämnden skall representera kliniskt ämne.

I utlåtande den 20 november 1920 har medicinska fakulteten i Lund yttrat sig över berörda sakkunnigförslag och därvid anfört i huvudsak följande:

Medicinska
fakulteten i
Lund.

Jämlikt sin förut intagna ståndpunkt tillstyrker fakulteten det av de sakkunniga föreslagna kravet på vitsord om minst godkända insikter i studentexamen i tyska, engelska och franska språken såsom villkor för inskrivning i medicinsk fakultet.

Vad de sakkunniga föreslagit rörande särskild prövning i allmän kemi, jämförande anatomi och osteologi före påbörjandet av övriga studier hörande till medicine kandidatexamen får fakulteten biträda med följande ändringar.

Bestämmelsen att den ene av examensnämndens medlemmar nödvändigt skall vara representant för kliniskt ämne kan fakulteten dock ej biträda.

Om den ifrågavarande prövningen skall bliva tillräckligt ingående, förut-sätter denna, att endast ett fåtal dagligen examineras, och examenstiden torde därför få utsträckas till en ganska lång examensperiod, upp till 14 dagar, under vilken tid annan tjänstgöring av examensnämndens medlemmar ej kan ifrågasättas. Att medel erfordras för ersättning till eventuell vikarie för dessa ävensom till utanför fakulteten stående medlemmar av nämnden är därför att förutse.

Vad vidare beträffar de föreslagna bestämmelserna angående en förberedande examen, så äro de så avfattade, att varje fakultet inom denna ram kan inrätta sig efter sina förhållanden. Så t. ex. kan den jämförande anatomiska kursen i Lund allt fortfarande givas endast en gång årligen, under det att densamma på andra ställen, där ett större lärjungantal det kräver och lärarkrafterna det medgiva, denna kurs kan givas 2 gånger årligen. Så finner fakulteten, att undervisningen för ifrågavarande examen för närvarande lämpligen skulle kunna ordnas på följande sätt:

De studerande, som redan i september äro berättigade till inskrivning i medicinsk fakultet, genomgå under september—november en $2\frac{1}{2}$ —3 månaders kurs i allmän kemi, samt ägna återstoden av höstterminen till inläsning av osteologien. Den 7 januari—4 februari bevistas kursen i jämförande anatomi och omedelbart efter dennas slut äger prövningen rum.

De studerande, som på grund av kompletteringsstudier eller av annan anledning ej förrän med utgången av höstterminen bliva berättigade till inskrivning i medicinsk fakultet, bevista först 7 januari—4 februari den jämförande anatomiska kursen, genomgå därefter en ($2\frac{1}{2}$) 3 månaders kurs i allmän kemi, samt använda återstoden av terminen till inläsning av osteologien. Den andra prövningen under läsåret skulle kunna avläggas under senare hälften av maj.

Under förutsättning att en dylik studieplan för den förberedande undervisningen vinner kanslerns gillande, har fakulteten intet att erinra emot förslaget till förberedande prövning i berörda delar. Då det dessutom synes vara ett allmänt önskemål, att snarast möjligt en dylik förberedande prövning, som här avses, för de medicinska studierna införas, får fakulteten föreslå, att de kommitterades förslag i dessa delar behandlas för sig, så att examensstadgan i dessa punkter kan förändras, redan innan förslaget i dess helhet kan bliva föremål för Kungl. Maj:ts beslut i frågan.

Karolinska
institutets lä-
rarkollegium.

Karolinska institutets lärarkollegium har i skrivelse den 30 juni 1921 yttrat sig i ämnet och därvid anfört följande:

En snar lösning av dessa frågor är enligt lärarkollegiets mening av stor betydelse och desamma torde utan svårighet kunna behandlas och avgöras för sig, oberoende av de övriga frågor, som avhandlas i den följande delen av de sakkunnigas betänkande. Lärarkollegiet kan nämligen ej tänka sig något hinder för, att de frågor varom nu är tal, lösas och avgöras för sig.

Beträffande inskrivning vid medicinsk fakultet instämmer lärarkollegiet i de sakkunnigas uttalanden och förslag och anser sålunda, att för inskrivning i medicinsk fakultet skulle utom nu gällande bestämmelser fordras vitsord om minst godkända insikter i tyska, franska och engelska språken i studentexamen.

Ehuru lärarkollegiet icke anser, att kunskaper i latinska språket äro nöd-

vändiga för bedrivande av medicinska studier, anser sig dock lärarkollegiet böra instämma i önskvärdheten av, att fakulteterna bereda de studerande tillfälle att, om de så önska, vid de medicinska studiernas början genomgå en kort, efter deras speciella behov avpassad kurs i latinska språket.

Lärarkollegiet instämmer med de sakkunniga däruti, att plats bör beredas för ett antal av minst 150 studerande att årligen mottagas vid landets tre medicinska läroanstalter.

Principiellt instämmer lärarkollegiet ävenledes i de sakkunnigas förslag beträffande förberedande kurser i allmän kemi och jämförande anatomi jämte människans osteologi och en förberedande prövning eller s. k. examen rigorosum i dessa ämnen, som de studerande skulle hava att genomgå närmast efter inskrivning vid medicinsk fakultet.

Dock anser lärarkollegiet, att det icke bör föreskrivas såsom obligatoriskt, att en av den ifrågavarande examensnämndens ledamöter skall vara en klinisk lärare. Orden »av vilka en skall representera ett kliniskt ämne» böra alltså utgå ur de sakkunnigas förslag till ändringar i examensstadgan.

Men fastän lärarkollegiet sålunda anser såsom önskvärt, att en examen rigorosum snarast möjligt införes i enlighet med de sakkunnigas förslag, står lärarkollegiet likväl icke främmande för en del svårigheter, som ställa sig i vägen för en sådan åtgärds omedelbara genomförande. På grund av det bristande utrymme, som är rådande, särskilt inom kemiska institutionen vid karolinska institutet, skulle ett omedelbart införande av examen rigorosum, utan utvidgning av denna institution, vara förenat med betydande svårigheter. En utvidgning av denna institutions lokaler torde därför först bli en nödvändig.

Nu nämnda svårigheter torde kunna minskas därigenom, att en examen rigorosum anordnas, icke blott vid slutet av varje termin, såsom de sakkunniga föreslagit, utan så snart ett tillräckligt antal studerande anmält sig till genomgående av en sådan examen och på för de studerande lämpliga tider.

Detta lärarkollegiets yttrande överensstämde i huvudsak med det förslag, som avgivits av en för ändamålet av lärarkollegiet tillsatt beredningskommitté, bestående av professorerna G. Ekehorn, J. E. Johansson, J. Sjöqvist, I. Holmgren och Hj. Forssner. Denna kommitté hade emellertid icke varit enhällig i sitt förslag; vid detsamma finnas fogade två särskilda yttranden, avgivna av professorerna Johansson och Sjöquist.

Professor Johansson anför i huvudsak:

De sakkunniges förslag att införa bestämmelser om i studentexamen godkända insikter i tyska, franska och engelska språken för inskrivning i medicinsk fakultet kan jag ej tillstyrka. De blivande studenterna böra under de sista åren i skolan framför allt utveckla förmågan att bedriva studier d. v. s. samla sin verksamhet på ett visst kunskapsområde. Att detta kunskapsområde för de blivande läkarna bör förläggas till naturvetenskapen och ej till filologien torde vara uppenbart.

De sakkunniga påpeka att gällande bestämmelser medgiva en elev att bortvälja två av de ifrågavarande språken under de sista åren i skolan. Det är sålunda klart att i ett av de tre språken måste han under alla förhållanden vid examen äga godkända insikter. Det torde ej lida något tvivel, att en student i våra dagar, även om han bortvalt två språk under

de sista skolären, ej är sämre rustad med hänsyn till kännedom om levande språk, än vad fallet var med latinlinjens studenter i genomsnitt på den tid, då de sakkunniga började sina universitetsstudier.

Den medicinska undervisningen i vårt land meddelas uteslutande å modersmålet. Till väsentlig del bygger den på elevens egna iakttagelser å laboratorier, sektionssalar och kliniker. Läro- och handböcker, avfattade på skandinaviskt språk, finnas visserligen ej ännu tillgängliga i samtliga medicinska ämnen, om också antalet är större än förut. Kännedom om ett av de ifrågavarande levande språken är emellertid tillräcklig för att i dylika fall finna en lärobok. Det är dessutom ingalunda uteslutet, att eleven kan använda en viss angiven lärobok, även om han vid inskrivningen i fakulteten saknat studentbetyg i det språk, å vilket denna lärobok är avfattad. För att tillägna sig dess innehåll fordras ingalunda studentexamens kunskapsmått i fråga om språkets formlära och syntax.

Kännedom om utländsk facklitteratur är som bekant nödvändig för alla yrkesutövare, affärsmän, ingenjörer, fabriker o. s. v. De sakkunniga synas emellertid hava förbisett, att för att kunna tillgodogöra sig facklitteraturen fordras förut fackutbildning. De språkstudier, som bedrivs för studentexamen, kunna omöjligen avse facklitteratur. Ett betyg om godkända språkkunskaper i studentexamen innebär sålunda ingen garanti för förmåga att följa facklitteraturen på ett område.

För de läkare, som utöva vetenskaplig verksamhet, är det en stor fördel att kunna avfatta sina arbeten på något av de tre s. k. kulturspråken. Här för erfordras naturligtvis verkliga språkinsikter. Det torde emellertid för de flesta vara omöjligt att hinna förvärva sig dylik kunskap och färdighet i mer än ett främmande språk. En koncentration under sista åren i skolan på ett språk är därför att föredraga framför den splittring på flera, som sakkunniga vilja göra obligatorisk.

Sakkunnigas förslag att införa undervisning i det latinska språket torde sakna all praktisk betydelse.

Då de föreslagna ändringarna i bestämmelserna för inskrivning i medicinsk fakultet ej kunna anses nödvändiga och då de stå i uppenbar strid med allmänt erkända pedagogiska krav, hemställer jag att sakkunnigas förslag i denna del avstyrkes.

I sitt särskilda yttrande anför professor Sjöqvist följande:

På grund av min erfarenhet såsom lärare och examinator i medicinsk kemi är jag livligt övertygad om nödvändigheten av att kunna på ett tidigt stadium från fortsatta medicinska studier avskilja en del studerande, vilka visa bristande begåvning och fallenhet för läkaryrket. Ett steg i rätt riktning synes mig vara att införa en examen rigorosum, omfattande ämnena jämförande anatomi med människans osteologi samt allmän kemi. Jag instämmer därför tillfullo i de sakkunnigas förslag härutinnan, ävensom i deras uttalade mening, att de medicinska studierna på intet villkor få förlängas genom densamma.

Under förutsättning, att samma antal studerande som hittills terminligen skola mottagas vid karolinska institutet, är emellertid införandet därstädes av en examen rigorosum av ovannämnda omfattning för närvarande ej möjlig, utan att studietiden för en stor del av de studerande också förlänges.

Till belysande av detta uttalande ber jag få anföra följande:

Under de sista tre åren hava för varje termin mellan 60—70 anmälningar

om deltagande i den allmänna kursen i kemi ingått, av vilka ej mer än 32 kunnat mottagas; de övriga få vänta till följande termin.

Kursen i allmän kemi omfattar dels åhörande av föreläsningar med experiment i oorganisk och organisk kemi med periodiska förhör och dels utförande av laborationsövningar, vilka senare taga en tid av sex veckor. Till föreläsningarna kunna genom provisoriska anordningar i föreläsningssalen samtliga anmälda vinna tillträde, men då institutionen endast förfogar över plats för 16 laboranter i allmän kemi, kunna ej mer än 32 elever varje termin genomgå den fullständiga kursen.

Å den anatomiska institutionen däremot äro utrymmesförhållandena sådana, att samtliga elever, som anmäla sig, vinna tillträde till deltagande i kursen i jämförande anatomi. Mer än hälften av dessa måste, såsom nämndes, vägras tillträde till kursen i allmän kemi. 32 elever hinna således under en termin avsluta båda kurserna och kunna under nästa termin odelat ägna sig åt arbetet på anatomisalen. Den del av de studerande, vilka icke vinna tillträde till kursen i kemi kan efter anatomikursens slut under återstående del av terminen erhålla dissektionspartier och omedelbart efter den kemiska kursens avslutande under nästa termin återtaga det anatomiska studiet. Samtliga elever medhinna alltså under nuvarande regim att under ett läsår genomgå de förberedande kurserna i anatomi och kemi samt dessutom att utföra ett antal dissektionspartier. Skulle examen rigorosum utan vidare bestämmelser nu införas, kommer dennas avläggande att för ungefär hälften av eleverna taga ett helt läsår i anspråk utan någon möjlighet för dem att använda den del av den lediga dyrbara tiden till arbete å anatomisalen. Den andra hälften, som hinner avsluta båda de förberedande kurserna under en termin, skulle däremot bliva orättvist gynnad.

Då en examen rigorosum emellertid synes mig vara ett önskemål av största betydelse, torde det vara nödvändigt att undersöka, om och huru hindren för dess snara införande kunna undanröjas.

En möjlighet är naturligtvis, att till inskrivning vid karolinska institutet endast mottaga 32 elever för varje termin. Frånsett att detta antal synes mig alldeles för litet synnerligast som en del väl måste antagas bliva utgallrade genom den ifrågavarande förberedande examen, måste i så fall åtgärder vidtagas att i likhet med vad förhållandet är vid tekniska högskolan, veterinärinstitutet, skogshögskolan och tandläkarinstitutet redan vid inskrivningen utgallra mer än 50 proc. av de sökande, men det nya förslaget springande punkt är ju att förlägga denna helt visst nödvändiga gallring till en tidpunkt, då möjlighet att med större rättvisa och nyttig effekt företaga densamma föreligger.

En förkortning av laborationskursen i allmän kemi till 4 veckor, varigenom 3 kurser varje termin skulle kunna givas och antalet deltagare således höjes till 48, är ej möjligt med mindre än att avsikten med densamma fullständigt förfelas.

En tredje utväg är att företaga en utvidgning av den kemiska institutionen, önskelig redan i och för sig själv, enär denna institution är den mest trångboddad och sämst utrustad av alla institutets institutioner och varje vrå av densamma är till ytterlighet utnyttjad. En planerad tillbyggnad skulle tillföra institutionen ytterligare 24 platser för laboranter i allmän kemi, varigenom alltså inalles 40 skulle stå till förfogande. Det gamla önskemålet att erhålla ett större antal platser för laboranterna i fysiologisk kemi skulle härigenom ävenledes kunna tillgodoses. För närvarande

disponerar institutionen 31 sådana platser, men då antalet anmälningar till deltagande i den fysiologisk-kemiska kursen för varje termin överskrider 40, måste ett tio-tal avvisas. En annan stor olägenhet av bristen på utrymme är att studiet av den fysiologiska kemien för ett stort antal av de studerande måste förläggas till en för de medicinska studierna i allmänhet mindre lämplig tidpunkt. Ofta måste nämligen laborationerna i fysiologi utföras före laborationerna i fysiologisk kemi. Denna olägenhet skulle således kunna undanröjas.

En utvidgning av den kemiska institutionen medför emellertid såsom oeftergivligt, att ännu en amanuensbefattning inrättas och att det extra anslag, som 1920 års riksdag anvisat till ett extra laboratoriebiträde, förändras till ett anslag till en andre ordinarie vaktmästare samt att materialanslaget till institutionen höjes. Även utan tillbyggnad äro dessa anslag högeligen önskvärda för att icke säga nödvändiga, alldenstund elevernas praktiska arbeten, vid vilka ständig handledning kräves, å institutionen under 5 dagar i veckan pågå kontinuerligt under hela terminen från kl. 9 på morgonen till kl. 5—6 på aftonen och lärare och vaktmästarkrafterna därför äro till det yttersta tagna i anspråk.

Jag föreslår alltså, att lärarkollegiet tillstyrker de sakkunnigas förslag om införande snarast möjligt av en examen rigorosum av omnämnda omfattning, dock under framhållande av, att denna vid karolinska institutet ej kan införas utan förlängning av studietiden för mer än hälften av de studerande med mindre än en utvidgning av den kemiska institutionen kommer till stånd.

Mot lärarkollegiets förslag anmälde professor J. Åkerman reservation under förklaring, att införandet av en examen rigorosum enligt hans tanke skulle åstadkomma förlängning av studietiden. Jämväl professor I. Holmgren reserverade sig mot formuleringen av de två sista styckena i yttrandet. Lärarkollegiets förslag i avseende å tillstyrkandet av införande av godkända insikter i tyska, franska och engelska språken såsom villkor för inskrivning i medicinsk fakultet var emellertid icke enhälligt. Det fattades med 11 röster mot 8, som avgavos till förmån för professor Johanssons yrkande.

Universitets- I utlåtande den 28 mars 1922 har kanslern avgivit yttrande över de
kanslern. sakkunnigas förslag.

I avseende å fordringarna på vissa språkkunskaper för inskrivning i medicinsk fakultet anför kanslern följande:

Kanslern medger naturligtvis gärna, att det vore mycket önskvärt, om en viss kännedom om utländska levande språk kunde genom fordran på studentkunskaper garanteras hos dem, som inträda på den medicinska banan. De språkliga kunskapernas bildningsvärde är ju obestridligt, och befintligheten av sådana skulle också utan tvivel för de studerande underlätta de bokliga studier, som måste ske genom inhämtande av utländsk medicinsk litteratur. Men då uppställandet av nämnda fordran utan tvivel skulle för en ganska stor del av de medicine studerande avsevärt förlänga studietiden, och å andra sidan befintligheten av språkkunskaper av ifrågavarande art, vilka ju för övrigt kunna av dem, som så önska, inhämtas på enskild väg, icke får anses vara något oundgängligt villkor för framgång i de medicinska studierna eller för en god läkarutbildning, har kanslern ansett sig böra, i

likhet med medicinska fakulteten i Uppsala och en stark minoritet inom karolinska institutets lärarkollegium, avstyrka förslaget i detta hänseende.

Frågan om behövligheten för medicine studerande av insikter i döda språk ställer sig i själva verket på ett helt annat sätt än samma fråga beträffande de levande språken. Såsom skäl för att ett sådant behov skulle föreligga, har anförts, dels att — såsom en reservant inom medicinska fakulteten vid behandling av 1904 års förslag till stadga angående medicinska examina uttryckte sig — »den medicinska vetenskapens rön under nära ett och ett halvt årtusende, eller från och med Celsus långt in på 1800-talet» finnas bevarade på latinska språket, dels ock, framför allt, att för en riktig uppfattning av den medicinska terminologien och för förstående av farmakopén förutsattes kännedom om latinska språket, som jämväl användes vid receptskrivning.

Det förra av dessa argument torde icke vara synnerligen vägande, då nämligen för de medicinska examina numera icke fordras något studium av arbeten, skrivna på latin, och de på latin skrivna medicinska arbetena icke torde innehålla några upplysningar, som icke antingen finnas översatta till något levande språk eller ock blivit av den moderna medicinska vetenskapen på annat sätt tillgodogjorda. Däremot torde det icke kunna förnekas, att en bestämd anomali ligger däri, att sådana medicine studerande, som icke inhämtat kunskaper i latin och grekiska, likväl nödgas i sitt arbete ständigt röra sig, t. ex. vid studiet av ämnena anatomi och patologi, med termer och uttryck, hämtade från ifrågavarande två språk, utan att hava något som helst begrepp om dessa språks ordstammar och ordformer, en brist, som naturligtvis icke kan helt avhjälpas genom att utantill inlära terminologien. Vad farmakopén beträffar, är den visserligen numera, vad själva texten angår, utgiven på svenska språket, men själva benämningen å läkemedlen äro avfattade på latin, respektive grekiska, och såsom bekant begagnas allmänt vid receptskrivning denna latinska, respektive grekiska nomenklatur.

Emellertid vill kanslern, med hänsyn till de stora olägenheter, en förlängning av studietiden skulle innebära, icke ifrågasätta några obligatoriska insikter vare sig i latin eller i grekiska såsom villkor för tillgång till medicinska studier. Men det synes icke vara oskäligt, att de medicinska fakulteterna åläggas att vidtaga åtgärder i syfte att de studerande, som inse den antydda bristen i sin utbildning, må erhålla tillfälle att frivilligt och på egen bekostnad avhjälpa densamma. På grund härav och med anledning av de sakkunnigas framställning i denna del har kanslern för avsikt att, därest vid behandling av föreliggande ärende Kungl. Maj:t icke finner skäligt föreskriva någon annan anordning i fråga om fordringarna på kunskaper i de döda språken för medicine studerande, till de medicinska läroanstalterna avlåta särskilda skrivelser med anmodan att vidtaga åtgärder i det syfte, att medelst överenskommelse med lämpliga lärare tillfälle beredes de studerande att, mot erläggande av skälig avgift, inhämta grunderna av de latinska och grekiska språken, särskilt sådana delar, som kunna vara av betydelse för deras medicinska studier.

Beträffande den ifrågasatta förberedande examen förklarar sig kanslern, i likhet med de hörda myndigheterna, finna införandet av sådan examen snarast möjligt vara av stor vikt. Då kanslern anser, att det skulle kunna utan olägenhet anförtros åt var och en av de tre medicinska läroanstalterna att med hänsyn till olika rådande förhållanden — såsom tillgång på under-

visningslokaler m. m. — var för sig ordna hithörande detaljfrågor, har kanslern uppgjort förslag till ändrad lydelse av hithörande del i examensstadgan, enligt vilken kanslern skulle äga att, på vederbörandes förslag, meddela nödiga bestämmelser utöver de allmänna stadganden angående ifrågavarande förberedande examination, vilka synas böra av Kungl. Maj:t utfärdas.

*Av de sak-
kunnigas för-
slag betingade
kostnader.*

Genom remiss den 15 april 1922 anbefalldes Kungl. Maj:t kanslern anmoda vederbörande att uppgöra förslag till de kostnader för staten, som skulle föranledas av ett bifall till de av kanslern i nyssberörda utlåtande den 28 mars 1922 förordade ändringar i den medicinska utbildningen samt med detta förslag jämte det utlåtande, kanslern kunde för egen del finna anledning att härvid avgiva, till Kungl. Maj:t inkomma.

I anledning härav överlämnade kanslern med skrivelse den 29 november 1922 yttranden i ämnet från de medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund samt från karolinska institutets lärarkollegium. Av dessa yttranden framgår, att de kostnader för staten, som skulle föranledas av ett genomförande av förenämnda studie- och examensanordning, beräknats på följande sätt:

Beträffande *Uppsala universitet*:

1. Höjning av det hittills på extra stat utgående anslaget å 2,500 kronor till en lärare i allmän kemi för medicine studerande med 2,500 kronor, eventuellt 3,500 kronor, till 5,000 kronor, eventuellt 6,000 kronor. Ifrågavarande lärares arbetsböda beräknades komma att ökas från omkring 90 timmars till omkring 115 timmars undervisning i terminen, vartill skulle komma amanuensgöromål och examinationsskyldighet. De högre siffrorna förutsätta bifall till det på Kungl. Maj:ts prövning beroende förslag om löne-reglering för olika befattningshavarna vid universiteten.

2. Arvode åt en lärare i jämförande anatomi för medicine studerande å 5,000 kronor, eventuellt 6,000 kronor. Hittills har vederbörande lärare uppburit avgifter av kursdeltagarna. Kursen skulle nu ingå som ett viktigt led i den ordinarie undervisningen och beräknades omfatta 5 å 6 veckor varje termin med omkring 140 undervisningstimmar, vartill för läraren skulle komma vederbörlig examinationsskyldighet.

3. Till undervisningsmateriell m. m. för kursen i jämförande anatomi ett engångsanslag av 3,100 kronor. Detta är avsett för komplettering av anatomiska institutionens ganska ofullständiga åskådningsmateriell med ett antal komparativt-anatomiska modeller och preparat, ävensom väggplansch och skioptikonbilder m. m.

Beträffande *Lunds universitet*:

De ifrågasatta anordningarna beräknades kunna för universitetets vidkommande genomföras utan några ökade kostnader för statsverket.

Beträffande *Karolinska institutet*:

1. Arvode åt en amanuens vid den kemiska institutionen å 1,200 kronor Till frågan härom återkommer jag i det följande.

2. Fyllnadsanslag — utöver hittills på extra stat utgående anslag å 1,000 kronor — till inrättande av en (andre) ordinarie vaktmästartjänst vid samma institution av 900 kronor. Även denna punkt kommer jag att närmare beröra i det följande.

3. Tillbyggnad av den kemiska institutionen, beräknad draga en kostnad av 60,000 kronor. Genom det anslag å 57,000 kronor, som 1923 års riksdag för budgetåret 1923—1924 för detta ändamål anvisat, torde denna förutsättning sålunda få anses uppfylld. Tillbyggnaden beräknas vara färdig vid utgången av läsåret 1924—1925.

I sin ovanberörda skrivelse den 29 november 1922 hemställde kanslern om utverkande av proposition till riksdagen om beviljande av nu berörda anslag.

På sätt framgår av min förut lämnade redogörelse åsyftar den av de sakkunniga ifrågasatta reformen att möjliggöra ett strängare urval av de studerande så att under tider av opropotionerligt starkt tillopp till läkarbanan endast de bättre kvalificerade föras vidare fram och överhuvud på ett tidigt stadium av studiebanan de må kunna utgallras, som visat sig sakna nödiga förutsättningar för ett framgångsrikt bedrivande av medicinska studier.

Departementschefen.

Såsom fordran för inskrivning i medicinsk fakultet hava de sakkunniga föreslagit betyg i studentexamen i de tre levande språken tyska, franska och engelska. Härom hava meningarna varit synnerligen delade. Medicinska fakulteten i Lund, som redan förut tillstyrkt förslag i denna riktning, förordar bifall till de sakkunnigas förslag. Medicinska fakulteten i Uppsala förklarar sig icke kunna tillstyrka förslaget, men ifrågasätter alternativt, att därest någon ändring i den föreslagna riktningen ändock skulle anses påkallad, betyg skulle fordras i minst tre av de latinska, tyska, franska och engelska språken. Karolinska institutets lärarkollegium har med elva röster mot åtta beslutit att instämma med de sakkunniga i här ifrågavarande förslag. Kanslern har funnit sig böra avstyrka de sakkunnigas förslag, såsom innebärande en fordran, vilken i vissa fall kan medföra en förlängning av studietiden. Med hänsyn till vad i ärendet förekommit har ej heller jag funnit sådana omständigheter vara förebragta, som skulle föranleda uppställandet av förenämnda krav, varför jag ej ansett mig böra biträda sakkunnigförslaget i denna del.

Beträffande kunskaper i latinska språket hava de sakkunniga framhållit såsom önskvärt, att fakulteterna genom avtal med lämplig lärare beredde de studerande tillfälle att, om de så önska, vid de medicinska studiernas början genomgå en kort, efter deras speciella behov avpassad frivillig kurs i det latinska språkets grunder. I detta uttalande har karolinska institutets lärarkollegium instämt. Även kanslern har uttalat sig till förmån för en anordning i den riktning, att möjlighet skulle beredas de studerande som

så önska, att inhämta grunderna av de latinska och grekiska språken. För egen del måste jag ställa mig tveksam i fråga om lämpligheten av anordningar i berörda syfte. För att kunna rätt fatta innebörden i den medicinska dels från latinets, dels från grekiskan härrörande nomenklaturen tarvas säkerligen mer ingående kunskaper i dessa språk, än som kunna inhämtas genom en i dessa ämnen given propedeutisk kurs.

Det mest betydelsefulla spörsmålet, som av de sakkunniga i detta sammanhang berörts, är införandet av omförmälda särskilda prövning under början av studierna till medicine kandidatexamen. Angående skyldighet för den, som ämnar avlägga medicine kandidatexamen, att genomgå kurs och särskilt förhör i allmän kemi finnes allaredan stadgat i gällande examensstadga. De sakkunniga hava nu föreslagit, att detta med kurs förenade förhör i kemi skulle tillsammans med ett, likaledes efter genomgången kurs, anordnat förhör i jämförande anatomi utgöra ett slags förberedande examen, genom vilken borde ernås möjlighet att på ett tidigt stadium av de medicinska studierna utgallra dem, som visat sig sakna nödiga förutsättningar för ett framgångsrikt bedrivande av desamma. Denna tanke har hos de hörda myndigheterna vunnit allmän tillslutning.

Av den utredning, som i denna fråga förebragts, liksom även av de uttalanden, som härutinnan framkommit från de medicinska läroanstalterna, har jag erhållit det intrycket, att en förberedande prövning av ifrågavarande art skulle vara synnerligen gagnelig. De sakkunniga hava i sitt betänkande lämnat vissa statistiska uppgifter i fråga om de under senare år intill år 1919 nyinskrivna medicine studerande och nylegitimerade läkare (jfr sid. 5 och 6 i det föregående). Jag ber att få komplettera dessa uppgifter med siffror även för senare år. Dessa utvisa, att antalet nyinskrivna medicine studerande under dessa år varit i fortgående tillväxt dock med en mindre tillbakagång för år 1922. Siffrorna härutinnan te sig på följande sätt: för år 1918 176 nyinskrivna, för år 1919 204, för år 1920 240, för år 1921 252 samt för år 1922 242. Antalet nylegitimerade läkare har också väsentligt ökats; för år 1917 utgjorde antalet 73, för år 1918 likaledes 73, för år 1920 63, för år 1921 84 och för år 1922 128. Med hänsyn till den trängsel, som sålunda råder vid de medicinska institutionerna, måste det ej minst för de studerandes egen skull vara av vikt, att icke sådana, som icke lämpa sig för banan, taga plats och utrymme från dem, som kunna vara i hög grad skickade för densamma. Någon minskning i tillgången på utbildade läkare kan en dylik anordning enligt min mening icke innebära, då platsantalet på institutioner och kliniker en gång är givet och icke medger ett årligt utexaminerande av mer än ett visst antal läkare. Här skulle det endast gälla att på ett tidigare stadium frånskilja det överskott, som visar sig sakna förutsättningar för ifrågavarande studier. Då härtill kommer, att en anordning av föreslagen art icke behöver innebära någon förlängning av studietiden, utan tvärtom för en del studerande i stället borde kunna medföra

en förkortning av densamma, därigenom att den nuvarande väntetiden för tillträde till vederbörliga kurser skulle komma att försvinna eller minskas, är jag böjd att för min del biträda de sakkunnigas förslag i princip. Att, såsom föreslagits, förlägga den förberedande prövningen före de egentliga studierna i anatomi, finner jag jämväl lämpligt med hänsyn till den knappa tillgången på material för studier i sistnämnda ämne.

I fråga om vissa detaljbestämmelser — nämligen angående examinationens förläggande i båda ämnena i ett sammanhang eller i vart ämne för sig, angående medtagande i förhöret av ämnet osteologi, angående examensnämndens sammansättning m. m. — hava skiljaktiga meningar bland de hörda myndigheterna yppats. Utan att nu anse mig behöva dröja vid dessa frågor, vill jag allenast framhålla, att ett ordnande av desamma synes mig lätt kunna ske genom att, såsom kanslern föreslagit, åt de medicinska läroanstalterna överlätas att med kanslerns godkännande efter olika rådande förhållanden tillgodose sina önskemål i berörda hänseenden. Jag får tillfälle att vid anmälan av frågan om ändrad lydelse av medicinska examensstadgan närmare återkomma till dessa detaljspörsmål.

Vid genomförandet av omförmälda förberedande prövning hava, såsom angivits, knutits krav på ekonomisk medverkan från statens sida. Från medicinska fakulteten i Lund har intet anspråk i detta hänseende framställts.

Vad beträffar de från Uppsala medicinska fakultet uppställda kraven, har jag genom skrivelse den 9 november 1923 införskaffat yttrande, huruvida enligt fakultetens uppfattning möjlighet förefinnes att anordna den ifrågasatta förberedande examen utan några ökade kostnader för statsverket. Jag har i detta hänseende från fakulteten mottagit en den 19 november 1923 dagtecknad skrivelse, däri fakulteten framhåller, bland annat, följande:

Fakulteten meddelar, att nödiga penningmedel för anskaffande av undervisningsmaterieell m. m. till kursen i jämförande anatomi samt för beredande av skälighets ersättning åt lärarna i allmän kemi och i jämförande anatomi synas fakulteten vara oundgängliga förutsättningar, för att de medicinska examina skola kunna genomföras i den mån nämnda undervisningsämnen därav beröras.

Det för tillgodoseende av det förstnämnda behovet ifrågasatta engångs-anslaget å 3,100 kronor synes fakulteten icke vara större än att universitetets reservfond tilläventyrs kan förväntas därtill lämna tillgång, därest anslag av statsmedel för ändamålet icke skulle kunna påräknas.

Vad åter de belopp vidkommer, som fakulteten ansett behövligen till förstärkande av arvodet till läraren i allmän kemi (vilket nu utgår med 2,500 kronor) samt till beredande av arvode åt läraren i jämförande anatomi (till vilket syfte intet anslag av allmänna medel för närvarande finnes), så lär väl, därest statsanslag för dessa ändamål ej kunna beredas, ingen annan utväg återstå, än att införa en till läraren utgående avgift för deltagare i kursen i allmän kemi, samt att väsentligt höja den avgift, som hittills med kanslerns medgivande upptagits av deltagarna i kursen i jämförande anatomi.

Fakulteten kan emellertid icke underlåta att framhålla de principiella be-

tänkligheter, som med fog kunna göras gällande mot att lärare, som hava att meddela en för fakultetens samtliga lärjungar obligatorisk undervisning och förrätta en examination, som just genom de föreslagna bestämmelserna kommer att bliva mera maktpåliggande och ansvarsfull än förut, till stor del eller helt och hållet avlönas av de studerande. Arvodet måste i sådant fall även bliva beroende av tillfälliga växlingar i tillströmningen av de studerande, och vid ett något mer avsevärt nedgående av lärjungantalet kan lätteligen det fall inträda, att sammanlagda beloppet av de till läraren utgående avgifterna, även efter verkställd höjning, ej utgör skälig ersättning för dennes arbete, och att fakulteten på den grund möter svårigheter att anskaffa kompetenta lärarkrafter för de viktiga undervisningskurser, varom här är fråga. Med kännedom om de stora ekonomiska svårigheter, med vilka många av de medicine studerande redan nu hava att kämpa, måste fakulteten också livligt beklaga, om en dylik åtgärd skulle behöva tillgripas.

Av fakultetens nu refererade skrivelse framgår, att fakulteten, om ock med beklagande i visst avseende, tilltror sig kunna anordna den förberedande examen utan särskilda kostnader för statsverket. Vad särskilt beträffar de av fakulteten framförda betänkligheterna i fråga om att belägga kurserna i allmän kemi och jämförande anatomi med särskilda avgifter av de studerande, vill jag visserligen ingalunda jäva det berättigade i vad fakulteten härutinnan anfört, men tillåter jag mig på samma gång erinra därom, dels att kursen i jämförande anatomi ej endast vid Uppsalafakulteten utan även vid karolinska institutet för närvarande är avgiftsbelagd, dels ock att principen om avgifter för särskilda kurser ingalunda är för den medicinska högskol utbildningen i övrigt främmande. Då emellertid några krav på kostnader i motsvarande hänseende icke ansetts böra uppställas från vare sig fakulteten i Lund eller karolinska institutet, anser jag mig böra utgå därifrån, att ett införande av den förberedande examen även i Uppsala kan ske utan att statsverket behöver vidkännas därav föranledda ökade kostnader.

Jag kommer nu till de krav, som i detta hänseende framställts från karolinska institutets sida. Det ena av dessa, nämligen anslag till en tillbyggnad till institutets kemiska institution, kan jag nu helt bortse från, sedan, som förut erinrats. 1923 års riksdag för detta ändamål anvisat erforderliga medel.

I fråga om de återstående förutsättningarna, nämligen inrättande av en amanuensbefattning och en vaktmästarbefattning vid den kemiska institutionen, tillåter jag mig anföra följande.

I en år 1922 till institutets lärarkollegium ingiven skrivelse anförde professorn i medicinsk kemi vid institutet J. Sjöqvist bland annat följande:

Under hänvisning till min skrivelse till lärarkollegiet maj 1921, vari jag anhöll, att lärarkollegiet bland sina riksdagspetita behagade upptaga 80,000 kronor till en tillbyggnad till den kemiska institutionen i överensstämmelse med ett av byggnadsstyrelsen uppgjort förslag, får jag härmed anhålla, att lärarkollegium även i år vill framlägga samma begäran med den modifikation av summans storlek, som byggnadsstyrelsen på grund av minskade byggnadskostnader kan finna sig föranlåten att göra.

*Inrättande av
en amanuens-
befattning vid
karolinska
institutets
kemiska insti-
tution.*

Ett införande av den examen rigorosum, för vilken lärarkollegium i det närmaste enhälligt uttalat sig, låter sig ej göra med mindre än att en tillbyggnad kommer till stånd, försåvitt som studietiden för mer än hälften av de studerande ej skall avsevärt förlängas.

Om den begärda utvidgningen kommer till stånd, komma under hela höstterminen och åtminstone fyra månader av vårterminen i stället för nuvarande 62 elever 110 elever att samtidigt genomgå övningarna i allmän och medicinsk kemi med arbetstid å laboratoriet från klockan 9 förmiddagen till klockan 6 eftermiddagen alla vardagar utom lördagarna, då laboratoriet för rengöring måste hållas stängt, och om samtliga lärar- och vaktmästarkrafter redan nu äro i högsta grad tagna i anspråk, så bliva de i senare fallet otillräckliga. Jag ser mig därför nödsakad föreslå, att lärarkollegium vidare begär ett årligt anslag av 1,200 kronor till lön åt en amanuens samt höjning av det extra anslag till bestridande av vaktmästargöromål vid institutionen, som sedan år 1921 utgår med 1,000 kronor, med 900 kronor till lön åt en ordinarie vaktmästare.

Med stöd av vad sålunda anförts anhöll Sjöqvist, att lärarkollegiet ville bland sina riksdagspetita upptaga för den kemiska institutionen, bland annat, årliga anslag till

lön till en amanuens kronor 1,200: —
samt fyllnadsanslag till lön åt en ordinarie vaktmästare . . . » 900: —

Med anledning av vad Sjöqvist sålunda anført framlade lärarkollegiet förslag i enlighet härmed.

Förslaget, som tillstyrktes av kanslern, föranledde i nu berörda del icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Följande år upprepade professor Sjöqvist sin anhållan och ingav en till lärarkollegiet ställd skrivelse av den 30 april 1923, så lydande:

Sedan riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts proposition om ett anslag av 60,000 kronor till utvidgning av den kemiska institutionen och arbetet med denna utvidgning således kan omedelbart börja och i lyckligt fall vara avslutat före utgången av år 1923 blir det mig möjligt att från och med vårterminen 1924 utbilda 216 elever i stället för nuvarande 124.

Om lärar- och vaktmästarkrafterna vid den kemiska institutionen, där undervisningsarbetet pågår dagligen — förutom lördagarna — under hela läsåret från klockan 9 förmiddagen till 6 eftermiddagen redan nu äro till det yttersta tagna i anspråk bliva de under de nya förhållandena så otillräckliga, att så väl undervisningen som det vetenskapliga arbetet kommer att lida ormlig nöd.

Visserligen har sedan år 1921 å extra stat anvisats ett anslag av 1,000 kronor »till bestridande av vaktmästargöromål vid den kemiska institutionen». För denna summa är det emellertid svårt att erhålla kvalificerad arbetskraft. Den person, som hittills varit anställd och småningom förvärvat sig behöfelig laboratorievana, har nu uppsagt sin plats, och så kommer det förmodligen att fortsätta, till dess platsen blir ordinarie med därmed förenade pension och andra förmåner. I den hemställan om anslag till utvidgning av den kemiska institutionen, som lärarkollegiet åren 1921 och 1922 ingivit, har lärarkollegium redan från början klart framhållit behovet av ännu en amanuens och en ordinarie vaktmästare såsom oundgänglig konsekvens av utvidgningen i fråga.

Under sådana förhållanden får jag härmed hemställa, att lärarkollegium bland sina riksdagspetita behagade upptaga:

lön till en amanuens kronor 1,200:—
 fyllnadsanslag till lön åt en ordinarie vaktmästare » 900:—

Under återopande av vad professor Sjöqvist sålunda anfört, anhöll lärarkollegiet i skrivelse till kanslern den 3 maj 1923, att kanslern ville hos Kungl. Maj:t utverka proposition till 1924 års riksdag med förslag att

dels på institutets *ordinarie* stat uppföra en amanuens vid den kemiska institutionen med ett arvode av 1,200 kronor för år,

dels ock likaledes på institutets *ordinarie* stat uppföra en vaktmästare vid samma institution med en avlöning av 1,900 kronor för år samt med rätt till vederbörliga ålderstillägg.

I skrivelse den 16 augusti 1923 har slutligen kanslern gjort framställning om avlåtande till 1924 års riksdag av proposition i överensstämmelse med lärarkollegiets förslag.

Departementschefen.

Behovet av ytterligare en amanuens till den kemiska institutionen synes mig vara till fullo vitsordat. Såsom framgår av professor Sjöqvists yttrande, torde en dylik vara behövlig, vare sig den ifrågasatta förberedande examen kommer till stånd eller ej. Varder denna examen, såsom jag finner önskligt, införd, framträder behovet av förstärkning av arbetskrafterna vid kemiska institutionen i än högre grad.

Beträffande förslaget om inrättande av ytterligare en ordinarie vaktmästarbefattning anser jag, att institutionen bör tills vidare kunna reda sig med det extra anslag å 1,000 kronor, som sedan år 1921 utgått till bestridande av vaktmästargörömmål vid institutionen.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att å ordinarie stat för karolinska mediko-kirurgiska institutet under rubriken Avlöning A) Lärare och tjänstemän uppföra ytterligare en amanuens vid kemiska institutionen med ett arvode av 1,200 kronor samt förty höja institutets *ordinarie* anslag till avlöningar m. m. med sagda belopp, 1,200 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall ävensom förordna, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

C. d'Albedyhl.